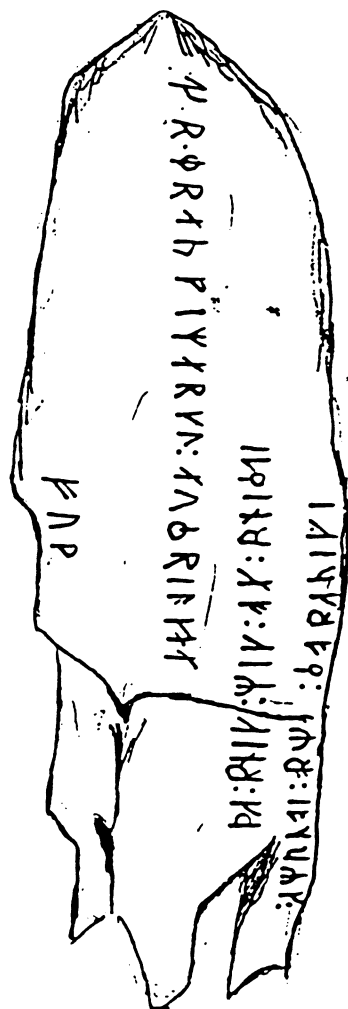

Medlemsblad for
Ringerike Slektshistorielag

Nr. 1.

April 1998.

Argang 8.

HRINGARKI.
STIFTET 25. 4. 1991.

MEDLEMSBLAD
FOR
RINGERIKE SLEKTSHISTORIELAG.

REDAKSJON:
EIGIL ELSRUD.
THORLEIF SOLBERG.
KJELL HALLMANN.

<u>INNHALDSFORTEGNELSE:</u>	<u>SIDE:</u>
RANDI BJÖRKVIK: ALF HAUGER OG HANS SLEKT.	2-21.
HALVARD BJÖRKVIK: SEINMELLOMALDEREN - PEST OG AVFOLKING, MEN OGSÅ LYSE SIDER.	22-33.
EIGIL ELSRUD: LINDELIEN I ÅDAL, EN SLEKTS- SKANDUET HISTORIE.	34-46.
EIGIL ELSRUD: RETTELSE TIL GÅRDS-OG SLEKTS- SKANDUET HISTORIEN OM BLAKSTVEDT, ÅDAL.	47.
THORLEIF SOLBERG: ETTERKOMMERE AV HANS GRENADER SÖKER OPPLYSNINGER.	48-54.
THORLEIF SOLBERG: LITT OM HOLESLEKTER I ELDRE TID.	55-70.
THORLEIF SOLBERG: RETTELSE TIL MIN ARTIKKEL: "PRESTER I STAMTAVLA", I HRINGARIKI NR. 1/96.	71.
THORVALD K. LIE: SVAR TIL SPÖRSMÅL OM JACOB SKATVEDT I SIGDAL, OG HANS SLEKT, I HRINGARIKI NR. 2/97.	72.
SIGRID BREIEN FURUSETH: NY SLEKTSBOK FOR BREIENSLEKTEN FRA TYRISTRAND.	73.
RINGERIKE SLEKTS- HISTORIELAG: ÅRSBERETNING 1997/98.	74-77.
REFERAT FRA ÅRSMÖTET I RINGERIKE SLEKTS- HISTORIELAG 1998.	78-80.
TERMINLISTE 1998/99.	81.
STYRET I RINGERIKE SLEKTS- HISTORIELAG 1998/99.	82.
SLEKTS- HISTORISK OG HISTORISK LITTERATUR TIL SALGS.	83.

Randi Bjørkvik:

Alf Hauger

En av pionerene innen lokalhistorisk gransking etter krigen var Lars Reinton. Han kalte lokalhistorien "den glade vitskap". Det er i de siste ti-årene vokst fram store grupper av lokalhistorikere ,slektsgranskere iberegnet, over nesten hele landet. Jeg har møtt mange av dem, mange glade og vennlige personer. Slegtshistorien er ingen lett oppgave. Den skal holde nettverket av slektninger sammen omkring enkeltpersonene. Det krever både varme hjerter, evnen til å gi og til å ta imot hjelp av hverandre, men også klare hjerner som kan holde trådene sammen. Derfor må jeg snart legge årene inn. Først vil jeg likevel ta dere med til Hauger i Jevnaker til møte med Alf Hauger og hans nærmeste etterfølger på garden: Syver (Sjur) Ingebretsen fra Skaugstad på Ringerike.

Jeg hadde arbeidd med gard og slekt på Hadeland i mangfoldige år og hatt det lagret som et uløst problem: Det var rett og slett merkverdig og harmelig at det ikke gikk an å finne farsnavnet til Alf når det ellers hadde hopet seg opp så mange detaljer knyttet til ham og hans eiendommer. Ved skire hell kom jeg over Løten-boka av J.B. Morthoff (1949). Der står det under garden Berge i Løten (også skr. Berger) s. 522 referert en del gamle brev som Gerhard Schøning hadde fått tak i på reisa si gjennom Hedmarken, bl.a.:

Et brev fra Rolf Olsen på Skjaker i Gran 1620. Rolf solgte da 3 huder i Berge til Anders Kjellsen på Rømmen (Rømma i Løten) for "150 uforfalskede goede rixdaler in specie".

Et annet brev fra Hans Bjelke til Saxlund (i Stange) 1643 der

Bjelke solgte til Alf Børgersen på Hauger i Jevnaker 1 hud i Berge, men siden -i 1664 - pantsatte Alfs svigersønn Torgard (Torger) Torstensen på Brattval i Jevnaker til soknepresten (Even) Bårdsen i Løten "4 huder av Bergers skyld som Torgers kone Dorte Alfsdtr hadde arvet etter sin sal.far Alf Børgersen Hauger".Pantesum 192 rd.

Først i forgårs fikk jeg vite at jeg aldeles ikke hadde behovd å ta avstikkeren om Løtemboka. Min gode venn Thorleif Solberg på Ringerike viste meg et brev fra Jan Eilert Jaatun, Skreia. Jaatun hadde funnet de samme brevene i et register i Kjeldeskriftavdelingen på Riksarkivet. Jeg hadde så sant gått over bekken etter vann , jeg har jo sjøl en gang for lenge siden vært ansatt i Norsk Historisk Kjeldeskrift- Institutt og burde vært i stand til å finne fram på egen hånd.Men jeg tar med denne omvegen min om Løten-boka for å vise at når det gjelder eldre slektshistorie kan vi aldri arbeide for nøyaktig og grundig med stoffinnsamlingen.

Så tilbake til Berge i Løten.Garden hadde i 1647 iflg skattematrikkelen en skyld på 5 huder , det var altså bare en hud som hadelendingene ikke haddè hatt tak i. Alf Hauger eide alle fire en periode. Da Torger^{Toftensen} ble g. med enka Dorte Alfsdtr på Brattval ca 1659/60,så var Berger-skyldpartene del av hennes arv etter faren enten overføringen til henne skjedde direkte på skiftet etter Alf 1657 eller tidligere.

Etter dette skulle det være sikkert at Haugerbonden hette Alf Børgersen. Han ble en av de største jordegodseierne på Hadeland i sin tid. I 1615 eide han bare sin egen gard Hauger, 1 skpd sjøleie. Det er påfallende at Jon Alfsen Askjum i 1615

eide akkurat de samme utengards landskyldpartene og akkurat like store parter som Alf Hauger eide i 1618, dvs på Toten 1/2 pd i nedre Røyse, 1 fj. i Ensrud og 1 fj. i Dåset,-i Brandbu 2 såld i Kroksrud, og så 2 ksk. i Disen (uvisst hvor).

Det gir et hint om slektskap, men bare et hint. Jon kan være bror til den Nils Alfsen Askjum som er nevnt i et arvetal i Diplomatarium Norvegicum 18 s.128. I så fall kan vi følge hans slekt flere generasjoner bakover. Nils Alfsen Askjum var gift med Åse Olsdtr Nøkleby, Åse hette også Alf Borgersen Haugers eldste datter . Det er tydelig en linje mellom Askjum og Hauger, men sjølve linjen kjennes visst ikke.

Uten å gå videre med jordegodset nå skal vi først prøve å finne slektsbakgrunnen hans og litt om personligdommen, så å si klæ på ham så han ikke står der naken med bare navnet.

Det er ikke lett. "Du dug ikkje utan reidskap anten du skal spre møkk eller leite etter slekt", sa ein praktkar fra Vågå en gang til meg. Reidskapen vår som slektsgranskere må jo for 1500- og 1600-tallet stort sett bli utilstrekkelig. De rikeste lokale arkivseriene som kunne gi liv og farge til alle navnelistene, rekker ikke så langt tilbake i tida som vi nå leter etter opplysninger fra.

Den første bevarte skifteprotokollen som omfatter Hadeland , er fra 1659, og tingbøkene vi har her, starter i 1651, men det hull i begge disse protokollrekkene for den eldste tida.

Pantebøkene våre fins fra 1689, kirkebøkene fra 1707 for Gran/Brandbu og fra 1718 for Jevnaker/Lunner. Vi har sjølsagt tusen på tusen av arkivopplysninger også fra våre distrikt fra andre kilder for perioden fra 1550-1700, men leter vi etter et

særskilt personnavn, blir det ofte verre enn å finne den velkjente nåla i høystakken. Vi må stort sett nøye oss med jordebøkene og skattelistene i Akershus lensregnskaper og noen ytterst få manntall og matrikler.

Det vrimler av transaksjoner med landskyldparter i slutten av 1500-årene og fra 1600-tallet. Landskyldparter av garder var salgsvare, panteobjekt, arvegods osv. osv. Bøndene var ikke så redde for å selge eller pante bort biter av gardene sine, særlig fordi hevds- og innløsningstida for odelsgods var så lang: 60 år før 1604, 30 år fra 1604 til 1687, 20 år siden. Det gjorde det lett å holde eiendommene i slekta tross salg og bortpanting. Det var mange nok som brukte innløsningsretten. Men fordi det er innviklet å skille landskyldparter som oppsto ved arv fra de som representerte rene salg, er jordeiendomshistorie en vanskelig materie å bruke i gransking av slektene.

Alf Hauger økte sin samling av utengards landskyld etter hvert. Innen 1650 hadde han minst 16 slike strøgodsparter, riktig nok ikke alle på samme tid. Det var eiendom i Land, på Toten, i Løten, i Norderhov og Ådalen, i Brandbu, i Tingelstad, Gran og Jevnaker.

Jeg har ikke arbeidd med de tidlige skattelistene for områder utenfor Hadeland, men i hvert fall for Hadelands del mangler de aller fleste av disse før 1612 personnavn knyttet til gardnavnene. Det var gardene som var skatteobjekter, ikke brukerne. Fra 1612 forandrer dette seg slik at vi får oppgitt garder med navngitte personer i grupper. Men for Haugers vedkommende hjelper ikke dette heller i listene fra 1612 -

14, for Hauger-bonden hørte til blant de odelsbøndene som holdt rytter. Disse var ifølge forordet til lista 1613/14 fritatt for landskatten i denne urolige tida. Slik gikk det til at Alf Hauger først fins nevnt i odelskatten 1615, med 1 skpd bondegods i sjøleie og ikke noe strøgods. 1 skpd var skylda på garden Hauger som var en halvgard. Han brukte og eide Hauger seinest fra 1615 til sin død. Det var skifte etter ham 15. apr. 1657, men skiftet er ikke bevart, bare nevnt i tingboka for 1662 (tb.9 f.22b). Enda i 1656 synes han å ha vært i full vigør:

I 1656 var Alf Hauger for retten i en gardgrensesak. Tvisten gjaldt grensa mellom Hauger og Tosoøygarden. Det var krangel om den tidligere også, i 1641/42, i futen Peder Lauritzens tid (som skal ha vart fra 1637 til 1642). Den gang var det Alf Hauger som hadde stevnt, nå var det han som ble innstevnt, av borgermester i Kristiania Hans Eggertsen (Stockflet) som da var Vang-gardenes eier. Det var ingen småkar, han var bl.a. en av de største trelasteksportørene i Bragernes og Drammen. Men Alf påsto freidig at hans motparter Truls Engebretsen nedre Vang og Lars (Andersen) øvre Vang ikke hadde noe å si i denne saken (nettopp) fordi de var Eggertsens landbønder (leilendinger).-

Etter å ha anvist grensene slik han mente de gikk, sa Alf nå i 1656 at den jorda han brukte, hadde fulgt ham og hans forfedre til odel og ved rolig hevd, "fegge etter fegge" . (Det betyr vanligvis mann etter mann, sønn etter far). Bjørn (Østensen) Rønnerud (over 80 år) støttet ^{Alf} ham i at den samme jorda hadde fulgt ham og hans forfedre så lenge han kunne minnes, og en rad

andre vitner hevdet det samme. Det var Hans Tollefsen Nordby over 90 år, Knut Kvellsrud, Christoffer Gullen og Peder Haga, alle tre over 80 og Lars Greftegreiv over 50. (Alle de som kjenner det gamle Jevnaker-samfunnet, skjønner at dette var en mektig allianseguppe).

Saken om grensene ble ikke avgjort denne gangen heller, den ble utsatt slik som i 1642. Nå ble den henvist til høyere rett hvor det ikke har vært mulig å finne den igjen. Det er heller ikke grensene som er viktigst i vår sammenheng, men et vitneutsagn for retten i 1656 fra den ene av Alfs motparter Truls Vang som var f. ca 1571 eller ca 1576 etter tingboksopplysninger 1656 og 1661. Han kunne, sa han, huske sin far Engebret (nedre) Vangs ord: For ca 60 år siden (-det skulle bli i midten av 1590-årene-) hadde hans far spurt Oluff Scheagger (Ole Skjaker) som var Alf Haugers morfar som da eide Hauger, hvor rette delet mellom Hauger og Tosøygarden var. Da svarte Ole Skjaker: Skillet går i diket som går fra bekken og i Revshølsbakken (Reffshulsbachen), fra Revshølsbakken og i Moselva, dit har jeg brev og ikke lenger, -gå til min landbonde Sindre Hauger og la ham gjerde med deg der -----" (tb 4 fol. 57 b).

For oss i denne sammenhengen er ikke grensene hovedsaken, men utsagnet om Ole Skjaker som må være gamle Ole (Rolvsen) Skjaker, far til den Rolf Olsen Skjaker som solgte de tre hudene i Berger i Løten 1620 slik som før nevnt. Iflg vårt materiale eide Rolf (Olsen) øvre Skjaker disse tre hudene seinest fra 1612 og til 1622, men det siste tallet skriver seg nok fra en ikke ajourført skatteliste. Det er ellers flere sammenfall mellom denne Rolf (Olsen) Skjaker den eldres og Alf

Borgersen Haugers jordeiendom fra ca 1618 som rimelig kan være. Vi må jo regne med at de var i nær slekt, Rolf sønn av gammel-Ola Skjaker og Alf gammel-Olas dattersønn.

Det er likevel noe som ikke rimer i vitnemålene i rettssaken 1656: Alfs påstand om at garden (jorda) har fulgt ham og hans slekt fra "fegge til fegge" og Truls Vangs vitnesbyrd om Ole Skiaker og hans leilending Sindre som skulle dreie seg om en situasjon på Hauger omkring 1596. Alf Hauger sjøl var jo voksen mann og jordeier i 1615, og de fleste av hans medvitner fra nabolaget var f. i 1560/1570-årene. De måtte alle ha visst om Ole og Sindre. Dersom det bare var som odelseiendom og ikke som bruk Hauger gikk fra "fegge til fegge", kunne Ole Skjaker sjøl ha vært en av "feggene", men i så fall hadde Borger Hauger giftet seg med en nær slektning. Slik ordene falt, ser de imidlertid ut til også å gjelde bruk.

Så langt tilbake som til Borger var i alle fall bruken knyttet til "feggen". I futeregnskapene for 1599/1600 står det: "1 ort givet Borger Hauger for 1 faar". Det var ganske vanlig herover at futen kjøpte husdyr av bøndene f.eks. til proviant for Akershus, og Borger må da ha vært gardbruker på Hauger, trolig også eier. Det kan føyes til at i Norske lensregnskaper for 1560-61 (2 s. 53) er det en skatteliste som under "Daler for foring" fører opp Oluff (Ola) Houger 1/2 daler. [Men i NLR for 1557-58 (1 s. 26) under samme overskrift Haffuord Houger 1/2 dlr.] Og siden det knapt er noen som kan motbevise det, er det lite dristig å anta at Borger Hauger hette Borger Olsen.

Hva så med Ole Skjakers Sindre som vi ikke finner nevnt noe annet sted enn i Truls Vangs vitnemål? Vi får henvise ham

til litt lenger tilbake i tid enn Borger eller Alf. Eller kan hende var Ole Skjaker som eier og Sindre som "landbonden hans" et så kortvarig mellomspill i eier- og brukerrekka at få la brett på det, f.eks. et mellomspill etter Borgers død og før Alf var gammel nok til å overta. Og både Truls Vang og flere av Alfs menn var svært gamle og kanskje glemske---.

Om Alf Hauger sjøl må vi med dette slå fast at han var sønn av Borger (Olsen) Hauger som var gift med en datter av Ole (Rolfsen) Skjaker d.e. Hun het trolig Anne Olsdtr, og var i så fall også mor til Guri Borgersdtr som først var gift en Bjørn Berger. Guri var enke på Berger i 1624 siden det var hun og ikke mannen som ble oppført i jordeboka 1624. Men det må innrømmes at jordegodset hennes da vitner lite om noen arv fra Skiaker. Senere gir tingbøkene mange utsagn om nært slektskap mellom Berger og Hauger sjøl om det ikke er klart spesifisert. Guri Borgersdtr ble omkr. 1626 gift for annen gang, med Ole Torstensen fra søndre Molden i Gran (tb 3 f.7b, Had.1653). Guri og Ole brukte Berger, de hadde flere barn. Vi hører mest om sønnen Borger Olsen Berger f. ca 1634, men en datter Gunnild Olsdtr er og nevnt. Hun ble gift med Asle Torgersen Store Vaker på Ringerike og siden med Ole Syversen Vaker. Et uforklarlig utsagn ble gitt ved en registrering av Guri Borgersdtr Bergers bo i 1665 (tb 1665 s.358) da hun lå "udj Querleje" hos sin sønn Borger. Han ble omtalt som "hendis Søn som er indgiffit på Gaarden". "Inngift" kan umulig stemme, han må være født på Berger.

Alf Borgersen Haugers hustru vet jeg ikke navnet på og

heller ikke noe sikkert om hvor hun hadde sine slektsrøtter. Hun fikk en sørgelig skjebne (iflg futeregnskapene 1637/38, Akershus len): "Udgift. Effter hr. Stadtholders Befalling och forhuerffuede Dombs Metfør laedet henRette en fange paa Hadelannd ..... Som dis vere drepte och Ihielsloug Alff Haugers Hustrue ibidem met sampt hendis foester udj hendis Liff. Giffuit Skarpretteren for samme Fange at Reffse och Rette Effterdj hannd Aldellis Inted var Eigende ... Penge 8 dl. Iligemaade Giffuet Lensmanden Peder Tuff for samme Fange til Kost paa 6 Wggers thid at Wnderholde, huer Wgge 1/2 Dl. Er Pennge 3 Dl.

Alf Hauger giftet seg visst ikke igjen, enda så vanlig det synes å ha vært å ha både 2 og 3 ektefeller etter hverandre både for menn og kvinner.- I 1645 svarte han koppskatt for seg, to piker og en dreng-ingen flere.

Alf Hauger var altså blant de største jordeiende bøndene på Hadeland . Hans sjøleiendes gard Hauger på 1 skpd var bare taksert som halvgard, men var likevel en god gard med et forholdsvis stort dyrehold, i 1657 21 fe, 4 hester, 19 sauer og 5 svin (feskatten). Sosialt hadde han en forgrunnsposisjon, nevnt som lensmann 1643 og 1647 (tb), men han hadde sikkert ombudet i en lengere periode. Han opptrådte som lagrettemann 1652, 1656...

Ellers må han ha vært en gjestfri mann preget av den gjengse omgangsform i bygda med den drikkekultur (eller ukultur) som hørte tida til. Den nevnte rettstvisten fra 1656 gir en skildring fra den tidligere åstedssaken 1641/42. Tre vitner i 1656 hadde vært blant lagrettemennene den gang og hadde

deltatt i befaringen av grenseområdet mellom Hauger og Toso, det var Ole Tingelstad, Lars Stufstad og Torgut Hilden fra lenger nord på Hadeland. Etter endt omvisning ba Alf Hauger dem alle inn på mat og øl. På veg til Alfs stue hørte Torgut Hilden at futen kalte Alf Hauger en tjuv, men hvorfor visste han ikke, -underforstått: han visste ikke om "tjueriet" gjaldt de grensestykkene som Alf holdt for sine ved Tosoøygarden. Da de "vel hadde ædt och druchet", begav de seg hver til sitt. De to andre kunne ikke bekrefte Torgut Hildens ord "da de vare ved en rus" og ikke kunne huske. Men de mintes at futen skjemtet med Alf Hauger og ville gifte ham og lovde ham en av sine piker ---".

Så kommer vi til Alf Borgersen Haugers barn.

Alf Hauger hadde to døtre: 1. Åse (Åste) Alfsdtr som er nevnt mange ganger i tingbøkene i sammenheng med odelsgodset hun arvet. Åse Alfsdtr ble tidlig i 1650-årene gift med Syver (Sjur) Engebretsen fra Skogstad (Skaugstad) i Haug, Norderhov. Sjur og Åse ble gardbrukerfolk på Hauger etter Alf, men Åse døde tidlig. Det var skifte etter henne 1/3 1658 (nevnt bla. 3/3 1681 ,tb 21 f.10 b). Hun døde altså året etter sin far. Vi kommer tilbake til henne og Sjur og barna deres siden.

Nr 2 av Alf Haugers barn var Dorte Alfsdtr. Hun kom til Brattval i Jevnaker, gift 2 eller 3 ganger. Sikkert er det at hun en gang i 1640-årene giftet seg med Amund Trulsen Brattval som i en rettssak lenge etter at han døde, er kalt Tosten (Helgesen) Brattvals ettermann (1680, tb 20 f.21 b). Men det er uvisst om det var Amund Trulsen som ved vielsen var enkemann etter et ekteskap med Tostens enke eller om det var Dorte som

var enke på Brattval etter Tosten Helgesen - i så fall Tostens 2.hustru.Kanskje helst det første. Amund og Dorte kom iallfall begge til Brattval gjennom ekteskap.

Dorte Alfsdtr og Amund Trulsen hadde følgende barn: 1. Truls Amundsen Brattval f.ca 1645,død barnløs?-2.Rønnaug Amundsdr g. med Pål Hansen som ble gardbruker på Brattval.(Pål byttet i 1674 bort en skyldpart av sin hustrus odelsgoods i Brattval mot 3 fj. i Hurum (Hårum) på Ringerike (tb 18 f.51a)). Pål og Rønnaug fikk minst to barn,Truls Pålsen Brattval (ca 1671-1736) og Amund Pålsen.-Nr 3 av Dortes og Amund Trulsen Brattvals barn var Ragnhild Amundsdr g.m.Villum Jakobsen,Kristiania-Nr 4.Berte Amundsdr g.omkr. 1678/82 m. e.Jon Olsen Lunna (Lunden),Gran (se tb 11 f.38 a 1664,pb 3 f.159 a 1700,tb 44 f.34 b 1713).

Amund Trulsen Brattval døde omkr. 1658, og Dorte giftet seg straks opp igjen ,med en Torger Tostensen som derved noen år - fram mot 1664- var bruker på Brattval.

Mens Åse Alfsdtr nevnes en rekke ganger i Haugermaterialet, ser vi lite til Dorte der. Vi møter henne først som Amund Trulsens enke og så som myndig gardkone på Brattval da hun hadde skjøvet sin siste ektemann Torger til side fordi han hadde solgt noe av hennes og barnas odelsgoods uten hennes vilje (tb 11 f.38 a 1664). En Torger Tostensen er ført opp som husmann på Brattval i manntallet 1664/66,bare 36 år gl. Dersom dette er den forstøtte ektemannen, hadde han kanskje fått et slags livøre på plassen for at hun kunne bli kvitt ham.Sønnen til Dorte,Truls Amundsen,20 år og rytter,er plassert under tjenere. Som oppsitter hadde Lage Larsen som tidligere bodde

på Mo,rykket inn med sin familie.Han var "hjemlet garden som leilending" av Dorte og sønnen Truls (tb 11 f.38 a,1664).Lage måtte etter få år vike plassen for Dortes svigersønn Pål som Brattval-bonde. Påls kone Rønnaug,eldste datter til Amund Trulsen og Dorte Alfsdtr Brattval, ble i 1681 (tb. 21 f.10b) omtalt som søskenbarn til Ragnhild Syversdtr Hauger,datter til Syver Engebretsen og Åse Alfsdtr,-Åse og Dorte var jo søstre . Og dermed er vi tilbake til Hauger igjen.

Nå skal det handle om Syver (Sjur) Engebretsen Hauger og Åse Alfsdtr. Alt så lyst ut for dem. Åse hadde arvet halvparten av Alf Haugers utengards godsrikdom og halvparten av Hauger som eiendom,hele Hauger som bruksenhet. Syver overtok garden ca 1658,men omtrent samtidig døde Åse.

De hadde da alt 2 barn, den eldste Ragnhild Syversdtr,den andre Berte , Ragnhild ble gift med neste bruker på Hauger Lars Torgersen som vi skal høre skapte svære bruduljer på garden. Berte Syversdtr kom til farbroren Amund Engebretsen på Skaugstad bare 7 uker gammel og ble hos ham til hun giftet seg og ble gardbrukerkone på Øvre Vang, eller som farbroren sa : Torger (Larsen øvre) Vang hadde "bekommet sin qvinde (Berte) hos ham" (sagt 1686,tb 25 fol.6a). Det var skifte etter Berte Syversdtr Vang 1692 (se skifteprot. for Toten 1692 f. 106 a). Ekteparet hadde bare sønnen Alf,5 år.

Alf Torgersen finner vi seinere på Vestern i Lunner, nevnt flere ganger 1713-22. Han ble 1726 gift med Rønnaug Bjørnsdtr Rua i Ullerål og siden med en Rønnaug Andersdtr,og var leilending på Rua til sin død 1749 (iflg Lagesen 2 s.178-9).

Syver Hauger og hans kvinner etter Åse Alfsdtrs død 1658.

i samlen
vi oss om

Syver Engebretsen giftet seg raskt opp igjen, g.2 med Guro Eriksdtr Helgåker, dtr av Torger Eriksen Helgåker og hstr Kari Andersdtr. Det var skifte etter Torger og Kari på Helgåker 1665,11/10. Av skiftet ser vi at Guro Hauger som da var død, var eneste datter, men hun hadde en solid brødrerekke: Torger Morstad, Tosten Hvattum, Ole Helgåker, Morten Hov (i Vasslia) og Erik Gagnum, alle gardbrukere i gamle Gran. Guro Haugers datter Karen Syversdtr (og skrevet Kari) er nevnt, barnet står oppført med gjeld til boet på ca 30 1/2 daler fordi Guro, mor hennes, hadde fått så mye mer enn sine søsken i hjemmefølge.

Skiftet etter Guro Eriksdtr Hauger ble holdt 18/10 1665. Det var atskillig gjeld i boet slik at det bare ble ca 140 rd til deling, halvparten til enkemannen Syver og halvparten til Karen. Ifølge skiftet må Syver Hauger også ha hatt et barn som døde på Hvattum, i hvert fall ble barnets begravelse bekostet av Tosten Hvattum og ført til utlegg i boet etter Guro "samt (16 sk.) for et bud ut til Hauger av samme aarsag."

Karen Syversdtr Hauger ble gift med Helge Ellensen (Ellingsen) Brørby og ble gardbrukerkone der, nevnt bl.a. 1686 (tb 25 f.121)a. Mange ringerikinger har slektstilknytning til dette ekteparet fordi sønnen deres, Ole Helgesen, etter å ha vært gardbruker på Brørby i flere år, kjøpte Borger i Haug 1739 og flyttet dit. Kona hans var fra Breien i Norderhov, dtr av Tord eller Tore Olsen Breien og hustru nr 2 Anne Olsdtr (Lagesen 2 s.50 og 3 s.52). Helge og Karen må også ha vært foreldre til en Elling Helgesen som bodde på Brørby, seinere i Brørbystua, og til den Goro Helgesdtr Brørby som 1723 ble g.m. Nils Mortensen Paulsrud, bruker av Pålsrud i Vegårdsfjerdings (jfr Lagesen III s.295). Det er flere Helges-barn som kunne nevnes

i denne sammenhengen, men det er sikkert alt mer enn nok navn for dere.

Syver Hauger hadde ikke fått nok av ekteskap enda, og kanskje giftet han seg før 21 okt. 1667 med en Anne som jeg ikke vet mer om enn at hun ble kalt "qvinden Anne Houer" i tingboka den dagen (tb 14 f.65 a). Men samtalen som det ble gitt vitnemål om i retten og som var blitt ført mellom Pål Jensen Vang og Anne, gir i hvert fall hint om at Anne var Syvers uredde kone. Saken gjaldt en rugbråte ovenfor Tosøygarden. Pål kom til Hauger med vitner og spurte etter Syver, men han var ikke hjemme. Så kom kvinnen Anne ut. Da sa Pål Jensen: Jeg er kommet til eder med to vitner da eders kreaturer har ætt op min rugbråte". Hertil svarte Anne: "Jeg vet du nyss har vært på Bragnes og funnet på mere "Schelmerj" som du pleier å gjøre". Pål svarte da: "Det har du løyet som en hore og en tasche indtil du beviser det....".

En siste gang var Syver på friervegen: "Siver Haugers hustru Hellige" ("Helge") er nevnt 1680 (25 okt, tb 20 f.43 b). Siden Helge er et forholdsvis sjeldent navn, kan dette være den Helge Torgersdtr g. med en Syver som er nevnt i et skifte i Lunnerbygda 1692, skifte etter Ole Torgersen Balangrud (fra Bolken) som døde barnløs. Kona hans hette Ingeborg Knutsdtr. Arvinger: broren Endre Torgersen og søsteren Helge Torgersdtr. Den siste var død, men hadde etterlatt seg en dtr Anne Syversdtr (sk.prot. Toten 1692 f.108 b). Det skulle vært artig å få bevist eller motbevist denne teorien om slektssammenheng mellom Ballangrud/Bolken og Hauger. Og nå er det på tide å fortelle litt om hvordan livet egentlig

artet seg for ringerikingen Syver Engebretsen på Jevnaker. Siden han var gift med odelsarvingen til Hauger, skulle det gi gode framtidshåp. Han overtok jo halvparten av det Alf etterlot seg som eiendom og brukte hele garden som var hans hustrus og hennes søsters arv. Utenom en del av de utengards skyldpartene som hadde hørt til Alf, eide Syver sjøl også en part i Moldstad på Toten. Men etter hvert fikk han fullt opp å gjøre med å forsvare seg og sitt, ære og eiendom. Noen eksempler:

I 1659/60 ble han bøtlagt fordi han nektet å møte Guri Berger i retten, trolig gjaldt det de lpd han eide i Berger (sakefall, futeregnsk.). I 1661/62 måtte han betale 13 rd. i bot fordi han skulle ha "fordylt en Sølff Kande" på skifte etter Alf (sakefall).-- I 1664 ble han stevnt for tinget fordi han hadde sagt "ærerørige ord" om Pål Jensen nedre Vangs hustru Sissel Pedersdtr. (Pål Jensen kom siden til nordre Aslaksrud i Haug, Norderhov). Syver erklærte at han sa dette i drukkenskap, han hadde slett ikke noe ondt å si om Sissel, det ville han utstede et tolvmannsbrev om (tb.11 f.11 a). Hauger var ryttergard, og fra ca 1664 av het rytteren Lars Torgersen. Fra da av gikk det etter hvert fullstendig på tverke for Syver.

Vi kan ikke her komme inn på alle viderverdighetene ved hans kjekkel med svigersønnene om arv særlig etter hans første kone Åse Alfsdtr, eller på alle transaksjonene fram og tilbake med landskyldpartene innen- og utengards.

Vi får nøye oss med noen små skildringer av forholdet mellom Syver Ingebretsen og Lars Torgersen.

Kjernen i striden var at Ragnhild Syversdtr "med farens og (hennes) farbror Amund (Engebretsen) Skogstads og formynder Borger Bergers vilje, ja og videnskap" var forlovet med en ungkar på Skogstad på Ringerike, Ole Torgersen, og så valgte hun rytteren Lars Torgersen på Hauger isteden. Paret snek seg av gårde en lørdag til presten Anders Paus som trolovet dem. Østen Rønnerud som var prestens medhjelper, ble sendt etter dem av Syvers hustru Helge for å hindre presten i å utføre tjenesten som var mot Syvers og hennes vilje. Men han kom for sent, trolovelsen var alt skjedd.

Ole Torgersen tok det visst ikke særlig tungt, det var nok et arrangert ekteskap som særlig den nærmeste slekta hadde forespeilet seg. Ole syntes det var "fortrydelig" at hans festegave var holdt tilbake en to års tid, men ville ikke kalle Ragnhild uærlig. Gaven inneholdt bl.a. 2 par sko og et stykke lærret, ikke noen romantisk gave akkurat. Noe av ^{gaven} den hadde han fått tilbake etter at hun var trolovet, men ikke alt. (Dette og det følgende ble fortalt for retten i 1680, (tb 20 f.43 b). Det synes å ha foregått ca 1677 ("for tre år siden").

Vitneprovet fra Østen Rønnerud 1680 fortsatte: Han og Lars Torgersen møttes etter prekenen 2.påskedag ved Lunner kirke, og Lars kom til ham og ba ham hjem til seg "at drikke litt." Da de kom dit, kunne Lars og Syver ikke forlikes, og de ville "have hinanden til Bremerholm". (Bremerholm var jo et flåte- og havneanlegg der straffanger ble drevet med hardt arbeid). Da ba Østen Syver med seg hjem for å drikke med seg, han ville prøve å forlike dem. Lars og Knut Torgersen og deres halvbror Torger Olsen, landrytter på Roen, fulgte Østen hjem til Rønnerud

og satte seg ved bordet for å drikke. Etter en stund kom Syver etter og satte seg til bords, han også. Da begynte Lars Torgersen å trampe i golvet og truet med å ville "kjøre ham ut". Østen sa da: "Hold stilt og tru ikke her, det er nok at du kjører Syver Hauger ut hjemme".

Karen Syversdtr klaget over at Lars Torgersen hadde tatt både krøtter, korn og annet, og at han tok all hennes og hennes halvsøsters (dvs Bertes) farsarv, og på sin morsarv hadde hun bare fått ei ku, ei gammel sengedyne og noen av morens gamle gangklær. En husmann vitnet at Lars hadde bedt ham treske 6 tønner av Syvers beste korn som var eslet til frøkorn, for å gjøre det til malt og brygge til bryllups. Ellers ble Lars beskyldt for å ha solgt av Syvers tømmer for å skaffe klær til seg og sin festekvinne, slaktet noen av Syvers husdyr osv., og slik hadde han holdt på i årene etter giftermålet også. En julaften kom Syver til husmannen sin på Haugerhaugen og klagde over at Lars hadde låst kjelleren og dratt av gårde med nøkkelen. Syver ba om å få bli der juleaftenen, og det fikk han, han gikk igjen ved midnatt. - Like før jul "forrige år" (dvs i 1679) kom Syver til Peder skomaker på Tosøygarden og beklaget seg. "Det er så underlig en lodd å være hjemme på Hauger. Kjære la meg bli her en dags tid til jeg kan få bud etter klærne mine, da vil jeg gå til min bror Amund Skogstad. Skomakerens kone gikk for å hente klærne, men i mellomtida kom Lars Torgersen og godsnakket med Syver og fikk ham med seg. - En annen gang etter at det var holdt skifte på Hauger våren 1680, ble Lars spurt om Syver nå ikke skulle tilbake til Hauger, - han hadde oppholdt seg mye hos sin datter

Karen på Brørby. Da svarte Lars: "Han skal være døden og djevelen i vold og aldri komme ikring mine dører mer".

Fordi Lars Torgersen var rytter, kom hjemtinget ingen veg med ham, han påsto at bare hans offiserer kunne dømme ham, og fikk sakene utsatt ved supplikker til øvrigheten osv. I 1680 sluttet tingsaken med at ingen overilet dom over ham skulle avsies, men for at boet ikke helt skal forødes så bør de nærmeste frender, nemlig Torger (Eriksen) Morstad, Borger (Olsen) Berger, Amund (Engebretsen) Skogstad og Ole Torgersen Skogstad ha sin oppmerksomhet festet på Lars Torgersen (tb 20f.43 b.) Denne Ole Torgersen Skogstad må vel være den samme som var forsmådd som Ragnhild Syversdtrs forlovede, og da er det jo merkelig at han skulle ha oppsyn med sin tidligere rival og enda merkeligere at han var påtenkt som Ragnhilds ektemann enda han ble regnet som nærmeste frende.

Syver Hauger døde trolig omkr. 1690, mens Lars Torgersen levde helt til 1720. Torger ble vel aldri noen medgjørilig mann, men gemyttene dempet seg på Hauger etter Syvers død.

Lars Torgersen var gift to ganger, første gang altså med Ragnhild Syversdtr Hauger. Det var to barn i dette ekteskapet: Åste Larsdtr g. med Amund Jensen fra nedre Vang, bruker på Hauger etter Lars Torgersen, og Siri Larsdtr g. med e. Ole Olsen Helgåker i Gran, de bodde også noen år på Hauger, siden ble de brukerpar på Auren i Haug. Senere ble Siri gift to ganger til på Ringerike.

I Lars Torgersens 2. ekteskap, g. (før eller omkr. 1689?) med (enken) Marte Halvorsdtr fra Rud/Velo i Jevnaker. Også i dette

ekteskapet var det barn. Men lenger kan vi ikke gå.

Og til slutt en liten klagesang også fra meg. Til tross for at vi vet såpass mye om Lars Torgersens familie:han hadde to brødre, Lars og Knut Torgeren, en søster Gunne Torgersdtr g.m. Guttorm Henriksen Kvellsrud i Jevnaker og en halvbror Torger Olsen, så har det vært uråd i alle fall for meg å finne ut hvor de stammet fra. Det er urettferdig som den vesle dattersønnen min pleier å si når det er noe han ikke får til. Kanskje dere som er samlet her, kan hjelpe meg?

ALF HAUGERS JORDEGODS

Jordegodset økte raskt:

Hauger 1 pd fra 1615 til hans død.

Nedre Røyse på Toten, 1/2 pd, nevnt som Alfs 1620-ca 1648.

Disen 2 skinn 1622-1644/45.

Ensrud, Toten, 1623-1648/49 (1644 og 1648 skr. 1/2 pd).

Kroksrud - Kroksrud øde - 2 såld (= 1/2 pd) 1623-1633/35
(1624-27 skr. 1 1/2 såld).

Dåset, Toten, 1 fj. 1623-1648/49 (skr. 1/2 pd 1642 og
1648/49).

Korslia (Korsli ødegrd), Toten, 1 fj. 1624-1644/45.

"Berger" = Berge, Løten, 3 huder 1624-1644, 4 huder 1644/45-
1648-49.

Semmen i Ådalen 1 såld 1624-1630(33?).

Svarstad i Hole, Norderhov = Lille Svarstad, 1/2 pd 1627-
1632/33.

Flaterud, Toten, 2 skinn 1627-1648/49.

Stadstad i Tingelstad 7 1/2 lispd (=1 1/2 fj.) 1627-1648/49.

Berg i Norderhov 3 fj. 1632-1648/49.

Kleiva i Søndre Land 2 skinn 1633-1648/49.

Grini i Gran 1 fj. 1638-1644/45.

Berger i Jevnaker 6 lispund 1638-1648/49 og også seinere.

Brørby i Jevnaker 1 såld 1642 (og seinere?).

I alt 16 utengards landskyldparter.

Vi kjenner ikke hans jordegods etter 1650.

11.12.97

RB

HALVARD BJÖRKVIK:

SEINMELLOMALDEREN - PEST OG AVFOLKING, MEN OGSÅ LYSE SIDER

Føredrag i Ringerike historielag 9. desember 1997

3. august 1350 skreiv kong Magnus Eriksson eit ope brev til alle innbyggjarane i Oslo bispedøme. Han gjorde kjent at han hadde fått underretning frå biskopen, Salomon, om at bøndene i bispedømet ikkje hadde betalt inn tiendekornet sitt, slik dei var pliktige til å gjera. Biskopen hadde påtala dette og kravt at dei skulle betala, men hadde fått til svar at det makta dei ikkje, for dei hadde ikkje folk nok til å treskja kornet.

Denne orsakinga ville kongen ikkje godta. Vi ser dagleg, skriv han, at folk driv med tresking, men i staden for å gje kyrkja det den har krav på, fører dei kornet sitt til byen der dei sel det og tener pengar på det. Dessutan ligg folk i meirum drykkium enn tidlegare, og på den måten dreg dei seg ikkje berre unna sine plikter overfor kyrkja; jorda blir liggjande ubrukt, gardane går i øyde og landet forfell på grunn av folks usedelege og ukristelege framferd og livsførsle. No krev kongen at tienden skal betalast seinast ti dagar etter at hans brev er opplese i kyrkje eller på tingplass. I anna fall lovar han at bøndene skal få kjenna kongens vreide og punga ut med tre-marks bot for brevbrot, dvs. for ikkje å ha etterkome påbod i kongens brev, og i tillegg ei bot til kyrkja etter dom av seks menn som systemannen skulle nemna opp.

Vi kan her merka oss fleire ting. For det første datoen, 3. august 1350, som eg skal koma tilbake til. For det andre

høyrer vi at biskop Salomon reagerte mot noko som hadde utvikla seg over tid. Bøndene ville heller reisa til byen med kornet sitt og skaffa seg nokre skillingar eller andre varer i byte, enn å la det gå til kyrkja. No låg ikkje Ringerike under biskop Salomon, bygdene her høyrde til Hamar bispedøme. Men det er grunn til å tru at det biskop Salomon hadde observert, i mangt inkluderte også bøndene i distriktet her. Rett nok hadde dei noko lenger veg til byen med varene sine enn bønder frå meir sentrale delar av Oslo bispedøme, men at dei prøvde å utnytta situasjonen til eigen fordel, er det liten tvil om.

Som orsaking for at dei ikkje kunne godtgjera kyrkja det ho hadde krav på, hadde bøndene ført i marka at dei ikkje hadde hjelp nok på gardane til å treskja kornet. Det kan liggja ein realitet i dette, og her kan vi merka oss datoen: 3. august 1350. Vi anar sikkert Svartedauden bak brevet, men før eg utviklar dette nærare og prøver å få tak i korleis den uhyggelege farsotta fekk innverknad på folks handlemåte og deira mentalitet, skal eg ta for meg to brev frå sjølve peståret, 1349, som fører oss direkte inn i problematikken om pesten og korleis den verka.

20. november 1349 sette to menn, Eirik Arnesson og Styr på Imshaug, opp eit brev der dei gjorde kjent at dei same dag var til stades i Toragarden i Oslo. Dei tok opp vitneprov om ei rettshandling og sette segla sine under brevet, som fortel følgjande:

Ei kvinne, Sigrid Eilivsdotter, gav til Kjetil Kolbjørnsson så mykje jord og lausøyre som Åsa

Berdorsdotter hadde teke i arv etter brørne sine Sira Gudmund, Torstein og Eirik. Vilkåret var at Kjetil skulle betala til enka etter ein av brørne, Torstein, og til ei anna kvinne det dei hadde krav på i den garden i Oslo som Torstein og broren Eirik hadde ått saman. Når det var gjort, skulle Kjetil Kolbjørnsson eiga alt det resterande både av jordeigedom og lausøyre.

Kva har så dette med Svartedauden å gjera? Slik eg tolkar brevet, ligg situasjonen då det vart skrive, klårt i dagen. Pesten hadde nett rasa i byen, og tre av dei som vart rivne bort, var brørne Gudmund, Torstein og Eirik Berdorssøner. Gudmund var kannik, truleg ved domkyrkja, dei to andre hadde hatt eigedom i lag, og no måtte det avgjerast kva som skulle skje med det dei etterlet seg. Arvtakarane var søstera Åsa og enka etter den eine av brørne, Torstein, og Åsa ønskte å gje sin arvepart til Kjetil Kolbjørnsson. Då måtte det først avgjerast kor mykje enka skulle ha, dessutan skulle ei anna kvinne, Inga Øyardsdotter, ha ein del; ho kan ha vore ein arving, eller ho kan ha hatt eit krav på brørne. Åsa hadde Sigrid Eilivsdotter til å representera seg og ta seg av transaksjonane. Det fortel oss at Åsa ikkje var gift - kanskje var ho også mindreårig, men det kom ut på eitt: Ugifte kvinner og mindreårige vart rekna for umyndige og trong ein å styra for seg. Vergen eller formyndaren hennar, Sigrid Eilivsdotter, må derimot ha vore ei gift kvinne, eventuelt var ho enke.

Det tidsbiletet som blir teikna av møtet i Toragarden i Oslo denne novemberdagen 1349, kan på mange måtar seiast å vera tidstypisk: Åsa Berdorsdotter hadde mist tre brør, ei

kvinne stod att utan ektemann. Dei indre kjenslene får vi ikkje tak i, men livet måttte gå vidare, og det måtte ordnast opp i ytre tilhøve: dekkja krav som nokon hadde, ordna med arv slik lovreglane føreskreiv. Det vart gjort i dette tilfellet, kanskje fordi det var ein kyrkjemann mellom dei døde. I andre tilfelle, og det var dei fleste, vart det ikkje ordna opp fordi det ikkje var nokon att, eller fordi det ikkje var nokon av dei overlevande som makta det.

I vår samanheng er brevet også viktig av ein annan grunn: Vi kan nytta det til å sannsynleggjera når pesten slo til her i det austlege Noreg. Frå dei islandske annalane veit vi at pesten kom til Bergen med ein kogge frå England i august 1349, og det har vore vanleg å sjå på dette som startpunktet for Svartedaudens herjingar i Noreg. Historikaren Ole Jørgen Benedictow har hevda at pesten alt hadde slått til her aust då den pestførande koggen frå England ankra opp på Vågen i Bergen. Han tenkjer seg at pesten kom med eit skip til Oslo anten seinhaustes 1348 eller tidleg vår 1349, og at det var sommarmånadene 1349 som var den eigenlege daudetida i Oslo og bygdene omkring, m.a. her på Ringerike.

Brevet vårt seier ikkje noko direkte om dette. Det fortel oss berre at i november 1349 låg Oslo som ein pestherja by.

Ole Jørgen Benedictows tidsskjema får eg likevel ikkje til å stemma med eit brev som kong Magnus hausten 1349 sende til alle klerkar og lekmenn i Linköping bispedøme i det sørvestlege Sverige. Som straff for dei syndene menneska har gjort, skriv han her, har Gud late ein stor pest øydeleggja verda. I dei rika som ligg vestafor landa til kongen, er

størsteparten av menneska døde. No går pesten over heile Noreg og Halland og er på veg hit, altså mot Sverige, så det hasta med mottiltak. Sidan dette var ein straffedom frå Gud, måtte menneska gjera bot og visa i handling at dei meinte alvor. Kongen baud at alle innbyggjarane i bispedømet kvar fredag skulle møta berrføtte i sine soknekyrkjer, til prosesjon, messe og ofring, og samstundes skulle dei fasta på vatn og brød, eller i det minste på øl og brød! Dessutan skreiv kongen ut ein skatt som skulle brukast til heider for Guds mor - alt som eit middel for å sikra at Sverige kunne bli spart for pestens herjingar.

Dette brevet frå kong Magnus har ikkje dato, men tolleg trygt kan vi tidfesta det til hausten 1349. På den tid brevet vart skrive, var pesten enno ikkje komen til Sverige, men nærma seg grenselandskapa mot Noreg. Dersom pesten hadde kome til Oslo hausten 1348 eller tidleg vår 1349, skulle vi ha venta at den ville ha spreidd seg like raskt sørover og austover som nordover og vestover. Men det var først hausten 1349, og helst seinhaustes at pesten var på veg mot dei svenske landskapa; det er dokumentert at peståret i Sverige først og fremst var 1350.

Det er ikkje urimeleg å tenkja seg at pesten kan ha kome med skip til Oslo og spreidd seg derifrå, og at det såleis har vore minst to spreidingssentra. Det kan ha skjedd samtidig med eller helst noko seinare enn pesten kom til Bergen. Brevet frå november 1349 viser oss byen Oslo like etter at pesten hadde herja, og det må ha vore nett på denne tid at kong Magnus oppheldt seg i Linköping og såg pesten nærma seg. I dei same

haustmånadene må pesten også ha spreidd seg nordover. Spreiinga må ha gått uhyggeleg fort - vi veit no at det var dei svarte rottene, som det krydde av på den tid, med sine infiserte lopper som var smitteberarar. Biskop Halvard i Hamar var, etter det ein av dei islandske annalistane skriv, ein av dei mange geistlege som vart offer for pesten. Etterfølgjaren hans, biskop Olav, var i funksjon 17. oktober 1349, så biskop Halvard må ha døydd før den datoen, kanskje i börjinga av september. Truleg var det nett i innhaustingstida at pesten slo til. Folk, også her på Rignerike, døydde så å seia med sigden i handa; på sume gardar vart alle rivne bort, på andre var det berre eit fåtal tilbake, og dei som overlevde, vart naturleg nok lamma av sorg, redsle og hjelpeløyse. På mange åkrar vart kornet ståande, og våren etter var det mange hus som stod folketome og mange åkrar usådde. Det var eit øyde og pestherja landskap biskop Salomon såg ut over då han på ettersommaren 1350 klaga til kongen over den ukristelege framferda til bøndene.

Svartedauden var den mest alvorlege og mest vidtrekkjande, men på langt nær den einaste pestepidemien i seinmellomalderen. Fleire følgde, ofte berre med få års mellomrom: den store barnedauden i 1360, ei ny pestbølgje 1370-71, og seinare meir avgrensa pestar 1379, 1390, 1392 og fram gjennom 1400-talet. Dei mange pestane verka med til å halda folketalet nede og gjev forklaring på at det tok så lang tid før det på nytt börja å stiga. Dessutan kom pestane til å gripa direkte inn i folks kvardag og forma deira mentalitet. Det er lett å

førestilla seg at det som skjedde i haustmånadene 1349, måtte verka opprivande og oppløysande. Det var ikkje berre kong Magnus som såg på pesten som ein straffedom frå Gud; det var noko kyrkja lærde, og det trengde ned til vanlege folk. Men i segner og forteljingar gav dei pesten ei form som dei kunne forbinda noko med. Klårast kjem dette til uttrykk i segna om den gamle, uhyggelege kjerringa, Pesta, som kom vandrande langs vegen. Ho var gustenbleik og krokryggja, ho hadde svart hår, raudkanta augo og mørke klede, og ho bar på ein lime og ei rive. Summe gardar gjekk ho forbi, og der vart folket sparde. På andre tun stansa ho opp og tok fram anten limen eller riva. Brukte ho limen, døydde alle, brukte ho riva, var det einskilde som slapp unna. Segnet fortel om redsle og hjelpeløyse, og vi kan forstå at folk prøvde å døyva desse kjenslene med "meirum drykkium", som kongen skreiv i august 1350. Ein annan måte var å søkja hjelp ovanfrå for å sikra seg eit betre tilvære i neste liv. Dei mange breva til kyrkja som fortel om gåver mot lovnad om årtidehald og sjelemesser er klåre vitnemål om det.

Eit slikt ønskje om hjelp låg bak det testamentet Hallvard Eivindsson sette opp i 1361. Han følte at det nærma seg slutten og gjorde kjent at han ønskte å liggja nær far sin, framfor Mariaaltaret i Norderhov kyrkje, i den grava han hadde ordna med på førehand. Til kyrkja gav han to øyresbol i garden Vegstein, og sette som vilkår at presten kvart år på dødsdagen hans og på dødsdagen til dottera Gunna skulle lesa sjelemesser. Også klokkaren ønskte han hjelp av. Han skulle ringja med klokkene på årtidedagane og syta for at det var lys

på Mariaaltaret kvar helgedag. For dette fekk klokkaren eitt øyresbol i Vegstein og ei ku.

Det usikre tilværet kan også forklåra at jomfru Maria fekk ein meir framskoten plass i trua i seinmellomalderen. Vi høyrde at kong Magnus i 1349 skreiv ut ein skatt til heider for Guds mor - ho skulle nytta sin posisjon som himmeldronning til å blidgjera Gud. I Europa fekk Maria-dyrkinga eit oppsving på 1100- og 1200-talet, og særleg sterk vart denne Maria-dyrkinga i seinmellomalderen. Maria med Jesubarnet vart sjølve symbolet på kristen reinleik, og som himmeldronninga går ho att på altarskap og altartavler. Maria-dyrkinga sette også merke i litteraturen og følgde med over i forkynninga. Her hjå oss kan vi tenkja på det vakre diktet Lilja frå börjinga av 1340-åra, skrive av den islandske geistlege Øystein Åsgrimsson. Det er eit bibeldikt med heile 100 vers som fortel om det kristne verdsdramaet frå skapinga til domens dag og blir avslutta med bøn og lovprising til Lilja - Maria, som skulle gå i forbøn for diktaren.

Men det er ikkje berre i kunsslitteraturen og den profesjonelle kyrkjekunsten at vi finn merke etter Maria-dyrkinga i seinmellomalderen. Jomfru Maria vart eit ankerfeste også for vanlege folk, noko vi m.a. ser fleire døme på i folkevisene. I den kjende visa om Olav og Kari møter vi såleis Maria som himmeldronninga, som både baud den sæle velkomen og avgjorde kven som skulle koma inn i himmelriket: Olav skulle få himmelriket, for mora derimot var det inga bøn: "Olavs mo'er kan kje himmerikje få."

Trua på jomfru Maria stimulerte også den skapande fantasien

på andre måtar. Vi finn Maria-motiv i dekorasjonar og utskjeringar på dører, skap og stolar, og dei fortel at Maria høyrde med som ein del av kvardagen for folk i ei utrygg tid.

Dette er ei side ved seinmellomalderen som det er viktig for meg å få fram: Svartedauden og dei seinare pestane merka folks indre liv og førestillingar, deira mentalitet. Dette kunne få negative følgjer - drukkenskap og sedløyse, som vi høyrer om i brevet frå kong Magnus i 1350 - men det kunne også utløysa kunstnarlege, skapande evner.

Eg skal så til slutt, heilt kort, peika på ei anna side, eit anna aspekt, som også har Svartedauden som utgangspunkt: Kåra til bøndene - og no tenkjer eg på dei ytre kåra - vart vesentleg lettare i seinmellomalderen.

Vi talar gjerne - og med full rett - om agrarkrisa i seinmellomalderen og kombinerer dette uttrykket med Noregs nedgang i den same tidsperioden. Det kan vera rett å nytta desse orda - krise og nedgang - når vi tenkjer på dei statsberande institusjonane kongedømet og kyrkja og på dei som grunna makta si på inntektene av jordeigedom. For bøndene, dei som produserte, vart situasjonen ein heilt annan. Eg skal visa det med å dra fram to døme her frå Ringerike.

Gnr 118 Amundrud i Norderhov låg i mellomalderen under St. Olavs kloster i Tønsberg, og Raudeboka opplyser at garden var på fire hefseldebol. Eitt hefseldebol tilsvara seks øyresbol, altså var Amundrud på 24 øyresbol og skulle etter vanleg praksis betala 24 forngilde øyrar eller varer til ein verdi av 24 øyrar i landskyld. På den tid, altså like før 1350, kosta

eit sk.pd. mjøl like mykje som ei hefselde smør, dvs. 6 forngilde øyrar, og landskylda tilsvare såleis 4 sk.pd. mjøl. Etter skattematrikkelen 1647 var det herr Willem som åtte garden, og skylda var 1/2 sk.pd. mjøl.

I gnr 105 Gjermbu i Norderhov åtte erkebiskopen ein part, etter Aslak Bolts jordebok fire hefseldebol og 1/2 markebol eller fire øyresbol. Samla blir det 28 øyresbol med landskyld 28 forngilde øyrar eller 4 2/3 sk.pd. mjøl. Samstundes opplyser jordeboka at bygslingssummen på den tid, altså i 1430-åra, var eitt sk.pd. Eitt sk.pd. var skylda også i 1647; Gjermbu var då delt på fleire eigarar, og det var lagmannen i Kristiania som drog landskyld av den gamle erkebispeparten.

Stiller vi dei to eigedomspartane saman, får vi følgjande resultat:

Amundrud: Skylda nedskriven frå 4 til 1/2 sk.pd., dvs.

87.5 %. Ny skyld 12.5 % av den gamle.

Gjermbu: Skylda nedskriven frå 4 2/3 til 1 sk.pd., dvs.

78.6 %. Ny skyld 21.4 % av den gamle.

Den sterke nedskrivinga på Amundrud har samanheng med at garden låg øyde i seinmellomalderen. Ei nedskriving på 78 prosent som på Gjermbu var vanleg i området her. Dvs. at leiglendingane slapp med under ein fjerdedel av den landskylda dei hadde betalt tidlegare. Og det var ikkje berre landskylda som vart redusert; også skattane og avgiftene til stat og kyrkje vart nedskrivne, både nominelt og reelt. Det er rekna ut at ein leiglending før krisa måtte ut med ein fjerdedel av avlinga til landskyld, skattar og avgifter. Etter krisa slapp dei med under ein tiandepart.

Situasjonen for bøndene mot slutten av høgmellomalderen var pressa. Folketalet hadde lenge vore i vekst, og jordressursane var avgrensa. Etter 1350 vart situasjonen radikalt endra. Det vart lettare å få seg jord, og dei som overlevde pestane, kunne utnytta dei mindreverdige øydegardane i gardsdrifta. Dessutan letta, som vi såg, presset utanfrå.

Fallet i landskyld og skattar viser den reduserte inntekta som jordeigarane fekk; for dei - kongen, kyrkja, aristokratiet - fekk dette katastrofale følgjer, og for dei er det rett å tala om krise. For bøndene vart situasjonen den motsette: Dei slapp å produsera på langt nær så mykje som tidlegare for å dekkja krava frå det offentlege. Den vanlege bonden kunne tilfredsstilla behova og sikra seg og familien på ein tryggare måte enn tilfellet hadde vore før 1350. Så lite utnytta som jordressursane var, måtte det også vera gode vilkår for å auka produksjonen. Ny innstramming kom mot slutten av mellomalderen, då folketalet på nytt var i vekst. Jordeigarane kunne då på nytt börja å pressa leigeavgiftene oppover, Kristian 2. trong pengar for å kunna realisera sine tankar om det sterkare kongedømet, og bøndene börja å merka skatteskruen.

Lyse sider var det såleis også i seinmellomalderen. Men det var ei usikker tid. Pesten kunne slå til utan varsel, døden var ein hyppig gjest. Dette måtte koma til å prega folks kvardag. Det kunne gje seg utslag i drykk og ulivnad, men det kunne også gjera folk meir audmjuke, slik Mariadyrkinga viser oss.

JORDMÅL OG VERDITILHØVE PÅ RINGERIME

Eitt øyresbol betalte i landskyld ein forngild øyre eller varer til ein verdi av ein forngild øyre. Forngild øyre var ei verdi- og rekneeining.

Eitt hefseldebol betalte i landskyld ei hefselde smør. Hefselda var ei vekt- og måleeining for smør = 2 1/4 laup (34.72 kg.). Ei hefselde smør kosta seks forngilde øyrar.

Eit skippund mjøl (185.17 kg.) hadde same verdi som ei hefselde smør, dvs. seks forngilde øyrar.

VERKNADENE AV AGRARKRISA PÅ RINGERIME

Gr.nr. 105 Gjermbu i Norderhov. Gamal skyld 4 hefseldebol og 4 øyresbol, dvs. 28 øyresbol med landskyld 4 2/3 skippund mjøl.

Ny skyld 1 skippund mjøl. Skyldreduksjon 78.6 %.

Gr.nr. 118 Amundrud i Norderhov. Gamal skyld 4 hefseldebol med landskyld 24 forngilde øyrar eller 4 skippund mjøl.

Ny skyld 1/2 skippund. Skyldreduksjon 87.5 %.

Eigil Elsrud:

Lindeliën

(Nedre Lindeliën, 307/1)

Nedre eller søndre Lindeliën var rydningsplass i 1661, i likhet med Oppen og øvre Lindeliën. Gården hadde to brukere, Ola Gundersen og Ola nedre Lindeliën. Eier av gården var Norderhov Prestebol, det vil si at gården var kirkegods, i likhet med flere andre gårder i Ådalen. På samme måte som som de fleste andre gårdene i Ådalen og Hedalen var nok også Lindeliën en gammel gård fra før Svartedauen, som var igjengrodd i ødetiden som fulgte etter 1350.

I jordeboka for 1661 står det om nedre Lindeliën: «Olle Gundersen og Olle Neder Lindeliën skylder til Nordrehougs presteboll med bøxell 4 kalschind. Kand eraktes goed for Ødegaard nu nyligen erbødet sig at giffue schadt lige med andre Ødegaarder og derfor indført for liden årstiende. Haffuer Schoug till Saugtømmer og Gaardz Nøtte».

Skatten var 1 1/2 rdl. De hadde 1 hest, 4 kyr, 1 ungdyr og 3 sauer. De sådde 3 kvartel blandkorn. Tienden var 1/2 tønne blandkorn, 1/2 setting lettkorn, 1 1/2 kvartel rug. (Mye likt det som var innført for øvre Lindeliën).

Norderhov Prestebol var eier til 1679, deretter var «Commerce Commisarius» Lauritz Lauritzen eier inntil han døde tidlig i 1686. Denne Lauritz Lauritzen, eller Lars Larsen (Smith) var norsk. Under krigen mot Karl 10. Gustav i slutten av 1650-åra var han etter eget utsagn slottsfoged på Hålsingborg slott, som da var dansk. Danmark-Norge tapte denne krigen, og mistet Halland og Blekinge og dermed Hålsingborg.

Lars Larsen bosatte seg i Drammen (han var født i Kristiania 1630), og ble eier av en rekke gårder, (som hadde vært krongods) bl.a. på Ringerike og i Sør-Aurdal. Han ble utnevnt til «Commerce Commissarius» av kongen i 1681.

Grunnen til at Lars Larsen ble eier av kirkegodset Lindeliën, var et makeskifte i 1679, der Lars Larsen fikk Lindeliën (+ kirkegodsene Lundesgaard m.b., Krogsrud m.b., Pukerud m.b. og Hovland u.b.). Norderhov kirkebol fikk til gjengjeld vestre Hønen og Gagnum, samt vestre Dæhlen i Gran, som Lars Larsen hadde eid. Da Lars Larsen døde ble enken Anne Sørensdatter eier av Lindeliën. I 1696 var Søren Hansen Lemmich eier, han var sønn av Anne Sørensdatter fra hennes 1. ekteskap. Søren Hansen Lemmich var postmester, sageier og storkjøpmann og sikkert meget rik, og var blitt eier av en rekke gårder i Buskerud og Oppland.

Bygslerne på nedre Lindeliën var altså i 1661 de to overnevnte Ola'ene. I 1666 var det bare en bygsler, han het **Ola** og var 80 år gammel. Han var kanskje en av Ola'ene fra 1661. Ved en åstedssak i Lindeliën 1708 vitner **Marte Olsdatter**, 80 år gammel, å være født i Hedalen og oppvokst på Nedre Lindeliën hos sin far Ole Lindeliën.

I 1676 kom det en ny bygsler til Lindelien, og han vet vi iallfall hvem var (byggselseddelen var datert 10. oktober 1676 og underskrevet av sognepresten hr. Otte Jacobsøn Hafniensis). Det var

Harald Pedersen austre Piltingsrud (1644-1714), gift med **Marit Haagensdatter Semelenge** (1648-1727). Hun var fra Røn i Vestre Slidre. Marit var antagelig av den gamle adelsslekten på Semelenge. Ett bevis er fra Tore Ey's «Vang og Slidre» side 578, for gården Summelengji: *«I 1680 lot Iens Nielsen tinglæse et pantebrev utstedt af Harald Pedersen Piltingsrud, nu paa Lindelien paa Ringerige, melder paa 3 løbel, hans hustrus odelsgoods. Dateret 9. juni 1680»*.

Denne Jens Nielsen var sønnesønn til den siste adelsmannen på Semelenge, som også het Jens Nielsen, og som var med på kongehyllinga (eller prinsehyllinga) i 1591. Hans sønner var Niels og Haagen. Haagen var gift to ganger, og Marit kan være hans datter i hans 2. ekteskap med Anne Arnesdatter Øvre Kvåle.

Harald Pedersen var leilending på nedre Lindelien i 22 år, fra 1676 til 1698. I et vidneprov fra 1686 het det: «Nedre Lindelien, som Harald påbor og som eies av Lars Larsens arvinger, er av skyld 2 pd. fisk m.b. Harald sår 1 tønne korn, får 7-8 sommerlass med høy med en hest, har 5-6 smått og stort fe. Der er ingen kvern og ingen fiskerier. Eier var Anne, sal. Laurs Laursens».

Ved skjøte datert 22. februar 1696 solgte eieren av nedre Lindelien, som da var ovennevnte Søren Hansen Lemmich, Lars Larsens stesønn, gården til Gaute Halvorsen Skogen. Han var eldste sønn av Halvor Ivarson, som året før hadde kjøpt nabogården Oppen (Bakke), se gårdshistorien om Bakke.

Gaute Halvorsen solgte så det samme året (24. oktober 1696) nedre Lindelien til Guttorm Larsen Sata fra Ål i Hallingdal. Kjøpesummen var den samme, 150 rdl.

Harald Pedersen, som hadde bygslet nedre Lindelien fra 10. oktober 1676, da Norderhov prestebol enda var eier, følte seg forbigått da gården på denne måten var blitt solgt «bak hans rygg», og han beklaget seg slik til futen:

«--- jeg underskrevne fattige gamble mand Harald Pedersen boende paa en ødegaard beliggende i Oudahlens Annex kaldes Lindelien paa Ringeriget --- at beklage mig offuer Een ung Karl ibdm. ved navn Guttorm Larsøn hvorledes hand uden min widenskab hafver lagt sig efter og tilkiøbt sig forn. min paaboende gaard Lindelien som skylder 4 skind, af Gaute Halvorsen for 150 rdl.». Dette brevet var datert 1. februar 1698.

Denne klagen hjalp dessverre ikke Harald Pedersen. Det eneste han oppnådde var at Guttorm Larsen skulle betale Harald 10 rdl., det samme beløp som Harald hadde betalt Hr. Otte Jacobsøn i førstebygsel i 1676, samt 4 rdl. til Harald som erstatning for hans saksomkostninger. Saken var for retten både 5. juli 1698 og 9. august 1699. Harald begynte nå å rydde plassen Lindaasen under Næs, bare 2-3 kilometer unna. I gårdshistorien om Lindaasen (senere kalt Lia, Neslia) kan du lese mer om Harald Pedersen og etterkommere.

Guttorm Larsen Sata, eier og bruker av nedre Lindelien fra 1696 var gift, kanskje for 2. gang, i 1706 med Siri Hansdatter. Det var antagelig den samme Guttorm Larsen som i 1713 giftet seg for 3. gang med Berte Østensdatter. Guttorm var den ene av to brødre Sata som slo seg ned i Ådalen, Den andre var **Jacob Larsen Sata**, som var bruker av nedre Lindelien sammen med sin bror, og som tok over eierskapet etter broren en gang etter år 1700. Da hadde Jacob allerede kjøpt halve gården Skagnes, der hans svigerfar Knut Bjørnsen Skagnes bodde (og kanskje eide den andre halvparten av), av Søren Hansen Lemmich. Imidlertid bosatte ikke Jacob Larsen seg på Skagnes før i 1711.

Guttorm Larsen Lindelien og hustru **Siri Hansdatter** hadde en sønn som vi vet om: Lars Guttormsen Storvigen (1707-1757) som 1735 ble trolovet med Kari (Karen) Ellefsdatter Elsrud, født 1709. Kari bodde som enke i Hælstøa i 1762. Hennes foreldre var Eilif Torkildsen (1682-1712) på nordre Elsrud og hustru Inger Nilsdatter (1682-1774), født Vikar. (Inger Nilsdatter var gift tre ganger, og Eilif Torkildsen var hennes 1. ekte-mann).

Guttorm var eier av nedre Lindelien til noe etter år 1700, da overtok broren Jacob Larsen eierskapet inntil han i 1711 flyttet til Skagnes. Guttorm ble i 1702 dømt for leiermål med Synøv Amundsdatter. Begge var tilstede ved sakinget på Trøgstad 15. august 1702, og begge vedsto gjerningen. En Guttorm Larsen var i 1730-åra husmann på en plass under Skagnes. Det var kanskje samme Guttorm Larsen Sata/Lindelien.

Sønnen Lars Guttormsen Storvigen og hans hustru Kari Ellefsdatter fikk barna a) Sigri, født 1735, b) Guttorm (1737-1742), c) Guri, født 1739, ble 1758 gift med Ole Knutsen Tveten, egentlig fra Gravli, født 1727. De bodde i Hælstøa og fikk mange etterkommere. d) Guttorm, født 1742, ble 1768 gift med Marit Gudbrandsdatter Lunde, født 1745. Disse bodde i Solum u/Strande og fikk også mange etterkommere (se Solum). e) Ellef, født 1745 og f) Nils, født 1750.

Jacob Larsen Sata/Lindelien/Skagnes (1663-1733) var omkring år 1700 blitt gift med **Sigrid Knudsdatter Skagnes** (1673-1739). Jacob eide nedre Lindelien fra 1702 til 1711, muligens sammen med broren Guttorm i førstningen. Halve Skagnes hadde han allerede i 1703 kjøpt av Søren Hansen Lemmich (kjøpet var ikke endelig iorden før i 1711). Les mer utførlig om dette i gårdshistorien om Skagnes. Før 1711, kanskje før 1708, flyttet Jacob Larsen med familie til Skagnes, Sigrid Knudsdatters fødested, for å bosette seg der. På nordre Skagnes sitter slekten fortsatt. I 1708 var **Ole Eriksen** bygsler av Nedre Lindelien, og Jacob Larsen ble benevnt «landherre»

I 1711 solgte Jacob Larsen gården Nedre Lindelien, heretter for det meste kalt **Lindelien**, til **Ole Halvorsen** (1665-1740), se senere.

I Lindelia fantes det i 1703 en løsgjenger, Siver Larsen. Han var bror til Guttorm og Jacob Larssønner, og var nok «familiens sorte får».

Thorleif Solberg har fra tingbøkene skrevet av en rettergang fra Tandberg tingstue, 16. og 17. november 1703, som handler om denne Siver:

Bygdelsensmannen Gunvald Strande har efter fogdens (Lars Tønder) anordning fengseligen anholdt en person, Siver Larsen, som nu blev fremstillet for retten, for adskillig skade han som løsgjenger har tilføyet folk i bygden. Fogden produserte også en missive fra lensmannen i Aurdal om hans forhold i Valdres av 26. oktober 1703. Sindre

Bakke og Jacob Lindelien fremla klage om at Siver Larsen hadde hugget 3 tylter tømmer og truet Sindre Bakke og hans folk om de kom i hans hugst, at han skulle legge dem der. På Jørandby hadde Siver tatt 4 oster, som sies å veie 4 pund, da ingen var tilstede uten en 12 års pike, og førte dem en mil derfra til Storruste, hvorfor kvinnen på Jørandby førte ostene hjem igjen. Siver hadde tatt samme ost for 6 rdl. hun var ham skyldig. Sier at han for 10 år siden slapp av rullene, og har stundom vært i Hallingdal, stundom i Valdres og i Ådalen og aldri satt sig i tjeneste, men tjent for dag og ukelønn.

Ole Pedersen Lindelien og Ragnhild Trulsdatter vant at de for en måned siden sto og så ut gjennom vinduene på Nes, da så de samme Siver sto og snakket med Jacob Lindeli, Peder Øvrevold og Sindre Bakke. De så at Siver blev vred, tok sin kniv ut og vimset om sig dermed imot dem. Men han gjorde ingen skade. Ole tilsto videre at da Siver var kommet i bånd, sa han til Margit Nes, «jeg seer Sindre og Jacob saa smale an, at de er endelig laget at falde for min haand» (?). Jacob Lindelien spurte ham om han ikke hadde oppbrutt 3 låsferdige dører for ham, da svarte Siver ja.

Nils Eriksen Nes prøvet at Siver sprang på sin broder Jacob Lindeliens husvegg. Da gikk Jacob ut til ham og Nils etter. Siver hadde en staur i hånden, og med den andre hånden tok han i Jacob, skjøv ham frem og tilbake. Da Nils ville hjelpe Jacob, slo Siver ham over armene med stauren. Løp så inn i stuen og regjerte som han skulle drepe alle som var der inne. De nødeds da til å binde Siver.

Ragnhild Hansdatter prøvet likeså som Nils Eriksen. Henrik Aspholt vant at Siver kom til Sindre Bakke for 5 uker siden og begjærte 1 rdl for det han hadde hugget for ham. Sindre svarte at når han fikk se hans arbeide, skulle han få pengene. Da tok Siver ut sin kniv, slo med skaftet og bannet og svor at Sindre aldri skulle få noe av det tømmer han hadde hugget, og kom han eller hans folk i hans hugst, så skulle de ligge der, om jeg har øks på skaft, så tarmene skal henge på kvistene. Samme ord prøvet Birte Amundsdatter.

Knut Svendsen og Ole Pedersen Øvrevold prøvet at som de for Lindeliens bønder hugg tømmer i felles skog, kom Siver til dem, truet og sa, kommer I eller bøndene i min hugst, skal jeg hugge eder så at tarmene skal henge på kvistene.

Gikk så Siver til seteren, og da han kom tilbake, roste han seg til dem av at han hadde slått bjellekua, hadde vært efter Sindres pike med en øks og jaget henne til skogs, og slått en liten 6 års jente så hun tullet på marken.

Kari Gudbrandsdatter beklaget seg at Siver kom til henne på Lindelien forleden høst, da hun var alene, slo henne over hodet og akselen med knyttneven.

Kari Jensdatter sa at Siver kom til henne på Lindelien for 5 uker siden da hun var alene, tok og vred om hodet på henne, kastet henne overende, trakk kniven, klorte henne og tok nøkkelen fra henne. Hun sprang tilskogs.

Blev så fremlagt Sindre Bakkes og Jacob Larsens innlegg. Saken beror til imorgen

Rettergang på Tandberg dagen etter, den 17. november 1703:

Dom i saken mellem fogden og Siver Larsen Sata:

Siver Larsen Sata ble for løsgjengeri og vold dømt til å arbeide i jern så mange år han har entholdt seg fra at tjene, nemlig 10 år på det sted Kongens amtmann behager ham at hensikke.

Ole Halvorsen (1665-1740) ble 1711 gift **Berit Pedersdatter Nord-Sørum** (1692-1731). Hun var sønnesønns datter til Harald Sørum, som var født før 1570. Vi vet foreløbig ikke noe om Ole Halvorsens opphav. Ole Halvorsen var eier av Lindelien fra 1711 til han døde i 1740. Ole, som ble enkemann i 1731, giftet seg igjen, men det kommer vi tilbake til senere i historien. Mens Ole var eier, inngikk han to kontrakter med sine naboer, i 1723 og 1735. Disse kontraktene er også gjengitt i gårdshistoriene fra Øvrevolden og (delvis) Bakke, men vi tar dem med her.

«Olle Halvorsen, boende paa Nædre Lindelie, Peder Larsen og Thomas Ericson, boende paa Øvre Lindelien, Brynild og Halvor Sindressønner, boende paa Oppen, samtlig i Aadalens Annex under Nordrehougs Prestegjeld paa Ringerige kiender og herved vitterlig gjør, at vi samptlig efter venlig inbyrdes forening, haver med hverandre oprettet følgende Contrakt, Angaaende hvormeget og hvor lite enhvers eiendeler for sin gaard tilkommer nemlig, Først Olle Halvorsens strækning, som tager sin begyndelse i Fieldsætterbækken, som faller i elven kaldes Ur=ullen, følger saa bækken lige i sør paa høieste fieldet, og siden nor=vest i den store Fieldsætterbækken som falder i Vidøls Elven ver Høig-Fossen, følger saa Vidølselven igjen paa nørre kandt, lige i Ur=ullen.

Og for øvre Lindelien som Peder og Thomas beboer, deres strækning tager sin begyndelse i store Fieldsætterbækken og gaar paa den søndre kandt, lige i fra høieste fieldet og i Vidølen, siden derfra i Sør længst med Vidølen og i Sætermyrbækken.

Sampt for Oppen, som Brynnild og Halvor beboer, deres strækning lige i sør i fra Sætermyrbækken og langs med Vidølen imot fieldet, intil anden Mands eie imodtagen.

Inden disse forbemeldte Strækninger er imellem de som forhen melte venlig aftalt og afhænder som fremdeles skal holdes at indgå af nogen slags....

Foruden dette findes og et støke skoug som bemeldte gaarder tilfalder, beliggende paa søndre side Ur=ullen og østre kandt for andførte strækninger, hvorom saaledes forenet om hvis tømmerhugst der måtte findes, hugger Olle Halvorsen Nædre Lindelien 2 tyl, derimod Peder og Thomas øvre Lindelie iikun 1 tylt, men Oppen intet.

Skulle noen hugge paa anden mands eie, skal han eller dem være forefalden, at give i straf til Christiania Hospital Tredve rixdaler, men hvad sig angaar disse gaarders andre Udmarker, bliver ligesom av gammel tid, neml. ved braate hugst, løfning, græskning, fæchaufen, fiske og andre stæder .... det skal bruges paa samme maade som foreskrevet staar fremdeles og uforanderlig .....

med vores henders og signeters bekræftning, underskrevet og forseiglet paa Nædre Lindelien d. 26. mai 1723

Olle Halvorsens   Peder Larsens   Thomas Ericsons   Brynnild Sindresens og Halvor Sindresens
signeter.

Og kontrakten av 1735:

«Kiendes vi Ole Halvorsen nedre Lindelien paa eene side, og Ole Olsen øvre Lindelien, Christopher Johansen og Sindre Pedersen øvre Lindelien paa den anden side, samtlig boer paa Lindelis gaarder udi Aadalens Annex under Nørrehougs Præstegjeld paa Ringeriget gjør vitterligt at vi idag d. 7. mai 1735 haver sluttet og indgaaet med hverandre eftermeldte Contrakt og forening paa en anden Skoug som vi tilforn haver hafft tilfælles.

Vi er idag ved en venlig Samtale bleven saaledes forente at vi lader sætte een Strækning til skiele og deele imellem os som tager sin begyndelse paa den ytre ende i Lindelis-øyen og der i fra een been Strækning til den vestre kandt af Mitbraaten videre fra bemeldte vestre kandt af Mitbraaten beeneste strækning til den østre kandt af Torgrimsbraaten kaldet, siden at følge den straale eller linie som gaar i fra Mitbraaten til Torgrimsbraaten fremdelis opover markene til fjeldet modstøter.

Thi er vores venlige aftale og forening at Olle Halvorsen nedre Lindelien nyder til frie Eyendom paa den østre side af bemeldte Strækning, og Ole Olsen, Christopher Johansen og Sindre Pedersen øvre Lindelien

nyder til frie Eyendom paa den væstre side ad bemeldte Strækning, som skal følge enhver for sine gaarder uigienkaldeligen til evig eyendom hvorfor dette forskrevet staar for føde og uføde skal følges udi alle sine ..... og punkter. Der til ydermeere bekræftelse have, Actum af nædre Lindelien ut Supra,

Ole Halvorsen   Ole Olsen   Christopher Johansen   Sindre Pedersen

Vidner var Anders Lysti og Svend Olsen.

Ole Halvorsen Lindelien (1665-1740) var gift to ganger. Første gang som før nevnt i 1711 med **Berit Pedersdatter Sørum** (1692-1731). Skifte etter henne 7. juli 1731.

Ole Halvorsen ble som enkemann gift igjen i 1733 med **Ragnhild Knudsdatter søre Stugarden** (1710-1744). Ragnhild ble som enke gift igjen 1741 med Anders Olsen Storruste.

Ole Halvorsen hadde i sitt 1. ekteskap disse barna:

1. Kari Olsdatter Lindelien (1712-1742). Hun ble gift med Ole Monsen Sørum (1706-1782), hans 1 ekteskap. De fikk barna a) Beret (1733-1742) b) Siri født 1835, c) Mons født 1737, d) Guri, født 1738 (Hennes navn er flere steder feilaktig skrevet Gunhild), e) Ola, født 1740, død, og f) Ola, født 1741.
(I sitt 2. ekteskap med Barbro Knudsdatter Kvarreteig fikk Ole Monsen blant andre sønnen Hans, født 1744, den senere Hans Olsen Rustand. Han er uteglemt i bind C av «Gard og Bygd i Sør-Aurdal», side 333, øverst)
2. **Peder Olsen Lindelien** (1715-ca. 1768) ble 1745 gift med **Ragnhild Eriksdatter** (1717-1763) Peder var neste eier av Lindelien, fra 1740 til 1747, se fortsettelsen.
3. Marit Olsdatter Lindelien (1717-1753) ble 1738 gift med Sindre Brynjulsen Bakke (1717-1753). De bodde i Bakke, som Sindre eide. Marit og Sindre døde begge i 1753, og etterlot seg tre barn på 10, 7 og 5 år, se forøvrig gårdshistorien om Bakke.
4. Halvor Olsen Lindelien (1720-1741) var ugift. Ved skiftet 11. april 1741 eide Halvor 1 1/63 skinn m.b. i Lindelien + pant i Stugård og Melgård.
5. Berit Olsdatter Lindelien den eldre, født 1722, ble 1739 gift med Torger Torgersen Goplerud, født 1720. Torger eide Goplerud fra 1744 til 1753, da han solgte gården og bosatte seg i Goplerudlia, der de bodde i 4 år. Barn som vi kjenner er a) Ingrid, født 1739, b) Ola, født 1741, c) Anders, født 1743, d) Torger, født 1748, e) Kari, født 1751, og f) Ingrid, født 1753.

I sitt 2. ekteskap med Ragnhild Knudsdatter Søre Stugarden (1710-1744) fikk Ole Halvorsen disse barna:

6. Berit Olsdatter Lindelien den yngre, født 1734, ble 1. gang gift 1753 med Erik Thommesen søndre Øvrevolden (1727-1753), som døde straks etter trolovelsen. Berit ble 2. gang gift i 1755 med Gudbrand Knudsen Gravli, født 1725. De bodde fra 1755 til 1761 på Engerodden, og hadde iallfall disse barna: a) Barbro, født 1756, b) Ole, født 1758, c) Ragnhild, født 1759, d) og e) Knut og Guri, tvillinger, født 1761.

7. **Olaug Olsdatter Lindelien** (1736-1803) ble ca. 1759 gift med **Pål Levordsen Rudstaden/Haukedalen** (1732-1815), broren til Kølabrenneren. Pål og Olaug blir omtalt senere i historien, fordi Pål ble eier av Lindelien på 1760-tallet, se fortsettelsen.

Ragnhild Knudsdatter ble som enke gift igjen i 1741 med soldat Anders Olsen Storruste, død 1776, som var bruker på Storruste. De fikk to barn før Ragnhild døde i 1744, antagelig av barselfeber, a) Ola, født 1742, ble g. Kari Evensdatter, og b) Siri født 1744 og død like etter. Anders giftet seg påny (se «Gard og Bygd i Sør-Aurdal» bind D side 532).

Peder Olsen Lindelien (1715-ca. 1768) ble omkring 1745 gift med **Ragnhild Eriksdatter Ospholteie** (1717-1763) fra Hedalen. Hennes foreldre var Erik Nilsen Grimsrud og Marit Torgrimsdatter, som begge døde i 1733. Peder var eier av Lindelien fra 1739. Han løste ut sine søsken, og i 1747 solgte han hele gården + odelsretten til **Guttorm Olsen Åmsrud**. Peder bosatte seg i Steffensrud, en plass under Lindelien. Her bodde han iallfall til 1763, da hans hustru døde. Ved skiftet etter Peder Olsen i 1768 er disse barna regnet opp:

1. **Ole Pedersen**, født ca. 1745. Han var en kort stund omkring 1769 eier av Lindelien, idet han kjøpte gården av Pål Levordsen og videresolgte den like etter til Jon Levordsen, Kølabrenneren. Kanskje kan det ha noe med hans eventuelle odelsrett å gjøre at han var eier den korte tiden?
2. Marit Olsdatter født ca. 1748.
3. Berit Olsdatter født ca. 1750.
4. Erich Olsen, født ca. 1754.
5. Hans Olsen, født ca. 1763.

Pedersen/datter
Et par-tre av disse navn og fødselsår stemmer ikke helt med andre kilder, så de får tas med en klype salt.

Guttorm Olsen Åmsrud eller **Bakke** (1693-1763) var gift to ganger. Første gangen giftet han seg i 1717 med **Rønnaug Sjurdsdatter Åmsrud** (ca. 1694-1755), og andre gangen giftet han seg i 1756 med **Guri Olsdatter N. Fønhus** (1727-1807).

Guttorm er nevnt på Bakke i 1720 og 1722. Da kjøpte han 2/3 av Åmsrud av sin svoger Guttorm Sjurdsen. Guttorm Olsen kjøpte i 1747 nedre Lindelien, 4 skinn + odelsretten, av Peder Olsen Lindelien, se ovenfor. Guttorm døde i nordre Lindelien, skifte 12/4-1763.

I sitt 1. ekteskap med Rønnaug Sjurdsdatter hadde Guttorm disse barna:

1. **Ole Guttormsen**, født 1717, var gift to ganger. Han ble neste eier av Lindelien, se fortsettelsen.
2. **Gudbjørg Guttormsdatter** (1720-1796) ble 1739 gift med Østen Jonsen Strømmen, født 1716. De bodde i Store-Braka i Hedalen og fikk 14 barn. Av deres mange døtre ble Anne (1748-1805) gift med Gudbrand Larsen Busterud, Thora (Thore), født 1752, ble gift med Kristen Gudbrandsen Semmen, og Kjersti, født 1760, kom til en plass u/Østre Bergsund som senere ble kalt «Kjerstistua».

3. Ingebjørg Guttormsdatter, født 1722 og mulig død 1783, var gift 1. gang 1755 med Gudbrand Toresen (1727-1773). De bodde i Kjensrud 1763, senere i Ruste. Ingebjørg giftet seg andre gangen i 1774 med Ole Arnesen.
4. Ingri Guttormsdatter, født 1726, ble 1756 gift med Lars Ellendsen nord-Garthus (1728-1799), som eide Øverby i Hedalen fra 1758 og noen år, ialle fall til 1763. Da overtok Lars farsgården nord-Garthus, der de bosatte seg. De hadde fem barn.
5. Sjur Guttormsen, født 1728, ble gift med Siri Olsdatter. Ifølge «Gard og Bygd i Sør-Aurdal» bind D fikk de datteren Ingri i Åmsrud 1749. Hverken Sjur, hans kone eller eventuelle barn var nevnt i skiftet etter Guttorm Olsen i 1763. Antagelig var de døde.

Guttorm Olsen solgte i 1751 Lindelien til sin sønn Ole Guttormsen, født 1717. Guttorm kjøpte i 1754 gården Brunbakke i Hedalen ved auksjonsskjøte. Eiene var Anders Lystis arvinger. Guttorm solgte Brunbakke igjen i 1760. På denne tiden ble gården Lindelien delt i to deler, og Guttorm eide fra 1760 til 1763 den delen som er blitt kalt nordre Lindelien, senere bruksnr. 4. Se egen historie om nordre Lindelien, 307/4.

Guttorm Olsen Lindelien (1693-1763) ble som enkemann gift igjen i 1756 med Guri Olsdatter N. Fønhus (1727-1807). I dette ekteskapet var det to barn:

1. Rønnov Guttormsdatter, døpt i Viken kirke 15. januar 1757.
2. Barbru Guttormsdatter, døpt i Viken kirke 22. august 1761.

Ole Guttormsen Åmsrud eller Lindelien, født 1717, var gift to ganger. Første gangen giftet han seg i 1745 med **Ragnhild Torgersdatter Midt-Landsenden** (1721-1753), den andre gangen giftet han seg i 1754 med **Berit Haagensdatter Lia eller Lindaasen** født i Lysti 1723.

Ole ble eier av Lindelien etter sin far i 1751, men solgte gården igjen i 1760 til **Pål Levordsen Rudstaden/Haukedalen** (1732-1815), les om ham i fortsettelsen.

Ole Guttormsen bodde nå en tid i Hønefoss-området, for ved skiftet etter faren sees han å ha bodd på Benterud under gården Bjerke i Norderhov.

I 1765 var Ole Guttormsen blitt eier eller deleier av nordre Lindelien, som få år før var blitt skilt ut fra Lindelien. Det spørres om Ole noengang bodde i nordre Lindelien, hvor hans far hadde bodd da han døde. Ole Guttormsen solgte ganske raskt denne gårdeparten til Pål Levordsen, som beholdt nordre Lindelien og Uhlen da han solgte hovedbølet Lindelien i 1769.

Ole Guttormsen hadde fire barn ialt, to i hvert ekteskap:

1. Inger Olsdatter, født i Midt-Landsenden 1742.
2. Torger Olsen, født i Lindelien 1750.

og

3. Guttorm Olsen, født i Lindelien 1755.
4. Haagen Olsen, født i Lindelien 1757.

Pål Levordsen Rudstaden/Haukedalen (1732-1815) var bror til Jon Levordsen Gople-
rud, «Kølabrenneren». Pål ble 1759 gift med **Olaug Olsdatter Lindelien** (1736-1803),
datteren til eieren av Lindelien 1711-1739, Ole Halvorsen. Pål kjøpte Lindelien av Ole
Guttormsen i 1760.

Lindelien ble nå delt i to deler, de senere bruksnr. 1 og 4. Nordre Lindelien (b.nr.4) var i
Guttorm Olsens eie, senere i hans sønn Ole Guttormsens eie fra 1760 til etter 1765. I 1769
eide Pål Levordsen både Lindelien og nordre Lindelien. Det året solgte han Lindelien til
Ole Pedersen (sønn av Peder Olsen Lindelien, som var eier før 1737). Ole Pedersen solgte
umiddelbart gården til **Jon Levordsen Goplerud**, «kølabrenneren», som var eier til 1775,
da en av sønnene overtok.

Da Pål Levordsen solgte Lindelien i 1769, beholdt han nordre Lindelien og Uhlen. Han
bodde på nordre Lindelien til 1779. Da solgte han den gården til Ole Olsen d.y.
Øvrevolden og flyttet til Vestfold, først til nordre Råstad i Stokke. Fra 1796 drev han
bruksnr. 1 på Kjønnørød på Nøtterøy. Pål og Olaug døde begge på Kjønnørød. De fikk
sine fem barn i Ådalen, og alle var døpt i Vikar kirke:

1. Levor Paulsen Kjønnørød (1760-1851). Ble gift i Stokke 1796 med Ragnhild Jacobs-
datter (ca. 1765-1849), som antagelig var en nær slektning. Levor og Ragnhild hadde 6
barn, 2 levde opp: a) Helvig Olia (1796-1875) gift 1822 med Kristoffer Andersen og
bosatt på Kjønnørød, og b) Ingeborg Maria (1799-1874) gift 1833 med enkemann
Tobias Hansen. Levor Paulsen har etterkommere på Nøtterøy, bl.a. med navnet
Kjønnørød, som spaserer lys levende på øya den dag idag (ifølge Torbjørn Steen-
Karlsen).
2. Ragnhild Paulsdatter, født 1762, ant død.
3. Ragnhild Paulsdatter, født 1764.
4. Ole Paulsen, født 1766.
5. Jon Paulsen, født 1770.

Jon Levordsen Goplerud (1724-1805), Kølabrenneren, var Påls bror, og gift i 1751 med
Ingeborg Andersdatter Finsand (1727-1804). Jon var eier av Lindelien fra 1769. Fra før
eide han Goplerud i Hedalen, som han i 1759 hadde makeskiftet mot Rudstaden i Sokne-
dalen, der han var i fra (Rudstaden tilsvarende idag Dalen, et bruk i skogen nordvest for
Haukedalen på Sokna).

Selv om Jon eide Lindelien, så bodde han neppe der selv. I 1775 skjøtet han gården
Lindelien over på sin eldste sønn **Levord Jonsen Lindelien**, senere **Øvrevolden**
(1752-1804), som var gift med **Olaug Pedersdatter nordre Øvrevolden**
født 1752.

Levord Jonsen eide Lindelien fra 1775 til 1790, da han overdro gården til sin yngre bror
Ole Jonsen Goplerud, som hadde eid halve Goplerud 1781-1784, deretter hele Goplerud
til 1790. Eldstebroren Levord overtok nå eierskapet av Goplerud, men han bodde vel mest
i nordre Øvrevolden, som han overtok etter svigerfarens død i 1783.

Fem av de syv barna til Levord og Olaug ble født i Lindelien, se nordre Øvrevolden om
deres barn. Deres nest eldste sønn Kristoffer Levordsen fikk Goplerud i 1801 (eldste-
sønnen Jon døde da han var 12 år).

Ole Jonsen Goplerud (1757-1802) var 1782 blitt gift med **Ingeborg Syversdatter Holte** (1758-1833) fra vestre Holte. Ole Jonsen ble eier av Lindelien i 1790, etter å ha vært eier av en del av gården fra 1779 og dessuten vært eier av Goplerud som nevnt ovenfor.

Ole og Ingeborg hadde disse barna:

1. Ingeborg Olsdatter Lindelien, født på Goplerud 1782. Hun ble bare ti år gammel, for hun frøs ihjel ved Lindelisetra 23. september 1792.
2. **Jon Olsen Lindelien** (1784-1862), født på Goplerud, var gift to ganger. Han ble den neste eieren etter sin far, som døde allerede i 1802, se fortsettelsen.
3. Guri Olsdatter Lindelien (1785-1853), født på Goplerud, ble 1805 gift med sitt søskenbarn Kristoffer Levordsen Goplerud (1779-1861), født i Lindelien. Guri ble kalt «den kloke kona i Goplerud», se «Gard og Bygd i Sør-Aurdal» bind D, side 570.
4. Marit Olsdatter Lindelien (1787-1864), født på Goplerud, ble 1814 gift med Ole Andersen Simensrud (1786-1867). Ole kjøpte tidlig på 1800-tallet en del av nordre Lindelien + en liten del av Lindelien. Denne nye eiendommen ble kalt «Midt-Lindelien», og fikk senere bruksnummer 3. Marit og Ole bosatte seg så på denne gården, se egen historie om Midt-Lindelien.
5. Ragnhild Olsdatter Lindelien (1789-1854), født på Goplerud, ble 1807 gift med Ole Veggelsen Gravli (1776-1857). Han var eier av øvre Gravli fra 1800. Der bodde de og fikk 10 barn, se gårdshistoriene om Gravli.
6. Ingeborg Olsdatter Lindelien, født i Lindelien 1792, ble 1827 gift med Erik Olsen Myra (1786-1866). Bodde i Slimsa. Solgte Slimsa 1851. Utvandret til Amerika 1857. En datter vi vet om, Ingeborg, født 1834, utvandret i 1852.
7. Syver Olsen Lindelien (1794-1858), født i Lindelien. Ble 1821 gift med Inge (Inger) Brynjulsdatter Lia eller Lindaasen (1798-1860). Syver kjøpte en del av Lindelien, kalt Stenseth, av sin bror Jon, og bosatte seg der. Syver var en tid tømmerhandler. Om Syvers og Inges barn m.v. kan du lese i gårdshistoriene om Stenseth og Steffensrud
8. Ingeborg Olsdatter Lindelien var døpt i Viker kirke 4. februar 1797, og hun døde 17. august samme året. Begravelsen er innført i kirkeboken under oktober 1797.
9. Sigri Olsdatter Lindelien (1798-1877), født i Lindelien, ble 1829 gift med Syver Torgriksen Holte/Storruste (1792-1873). Syver eide nordre Storruste fra 1810, og han eide Vesle-Braka 1834-1847. I 1860 kjøpte han Storrustemoen av Gudbrand og Anders Holte. I 1868 solgte han nordre Storruste, og i 1872 solgte han Storrustemoen. Kjøper av begge gårdene var Lars Olsen Gravli. Sigri og Syver fikk bare ett barn, datteren Olaug Syversdatter Storruste, født 1830, som døde 20 år gammel i 1850.
10. Guri Olsdatter Lindelien, døpt i Viker kirke 31. mai 1801. Ifølge kirkeboken døde Guri allerede samme høst. Men i skiftet etter Jon Levordsen i 1805 var Ole Jonsen død, og der står barna nevnt, blant dem Guri på 4 år. (Her er det noe som ikke stemmer.)

Jon Olsen Lindelien (1784-1862), født på Goplerud, var gift to ganger. Første gang ble han gift i 1808 med **Ingeborg Torkildsdatter Storruste** (1789-1840). Som enkemann giftet han seg igjen i 1842 med enken **Marit Hansdatter Øen** (ca. 1788-1858). Jon fikk 10 barn i sitt første ekteskap, ingen i sitt andre. Jon var eier av Lindelien fra 1803 til 1841, da sønnen Ole Jonsen overtok.

Jons barn fra 1. ekteskap:

1. Sigrig Jonsdatter Lindelien (1809-1843) ble 1838 gift med Erik Timansen Melgard, født 1815. Sigrig døde i barselseng, og Erik giftet seg igjen med Nicoline Nilsdatter Neråsen. Bosatte seg på Vold, Bagn, 1845. Med Sigrig hadde han a) Kjersti (1839-1840), og b) Ingebjørg, født 1841. Hun ble gift med Ola Person midtre Jukam.
2. Ingeborg Jonsdatter Lindelien (1811-1904) ble gift 1844 med enkemannen Jon Andersen Søre Storruste (1808-1892), da på Landsendhaugen. De fikk to barn, a) Anders, født 1847 og b) Ingebjørg, født 1848. (Se «Gard og Bygd i Sør-Aurdal» bind D, side 464.)
3. **Ole Jonsen Lindelien**, født 1814 og død i Amerika, var gift 2 ganger. Han var neste eier, se fortsettelsen.
4. Guri Jonsdatter Lindelien, født 1816 og død i Amerika, ble 1840 gift med Gudbrand Levordsen Putten, født 1808. Gudbrand eide søndre Øvrevolden fra 1846 (1847) til 1852, da han forlot gården for å utvandre til Amerika. Gudbrand og Guri fikk to barn i Norge, og ytterligere 6 barn i Amerika, hvorav flere døde, se forøvrig under søndre Øvrevolden.
5. Torkild Jonsen Lindelien (1821-1891) ble 1847 gift med Berit Haraldsdatter Beinstigen (1820-1892). De bodde i Nordhagen i Hedalen og var barnløse.
6. Jon Jonsen Lindelien (1823-1903) ble 1847 gift med Taran Levordsdatter Putten (1818-1904). De utvandret til Amerika i 1852. De fikk 6 barn ialt, de fleste i Amerika. De skrev seg for Linn.
7. Syver Jonsen Lindelien, født 8. september 1827. Død 10 uker gammel.
8. Torgrim Jonsen Lindelien, tvilling med Syver. Døde 12 uker gammel.
9. Ragnhild Jonsdatter Lindelien (1830-1882) ble 1855 gift med Knut Olsen Jordet, Begnadalen (1823-1869). De utvandret til Amerika 1869. Ragnhild giftet seg igjen i Amerika med Jens Jesine. Knut og Ragnhild hadde imidlertid fått disse barna:
a) Inger, født 1856, b) Anne Karine, født 1857, c) Ole, født 1859, d) John, født 1861
e) Gudbrand, født 1863, f) Ingeborg, født 1865, og g) Martin, født 1868.
10. Kari Jonsdatter Lindelien var født 8. juli 1833. Hun ble hjemmedøpt og døde samme dag.

Ole Jonsen Lindelien (1814-1883) var gift to ganger, første gangen i 1840 med **Berit Levordsdatter Putten** (1812-1851), som døde i barselseng da hennes barn nr. 5, Brynjul, ble født. Ole Jonsen ble gift igjen som enkemann i 1852 med **Sigrig Olsdatter søndre Holmen** (1831-1875). Ole Jonsen eide Lindelien fra 1841 til 1869. Han eide også Øvrevoldsbråten i noen få år etter 1854.

Ole Jonsen solgte i 1869 hele gården Lindelien (b.nr. 1) til **Gudbrand Andersen N. Holte** (1838-1918) for selv å utvandre til Amerika med sin andre hustru og de ni barna fra dette siste ekteskapet som var født i Norge. De fem barna fra første ekteskap hadde allerede utvandret. I alt fikk Ole Johnsen 15 barn i sine to ekteskap, hvorav en ble født i Amerika. Om disse barna og deres etterkommere kan det leses i Sanford K.Fosholts bok *The Charcoal Burner's Legacy*, utgitt i USA 1990. Den inneholder mange tusen navn fra Kølabbrennerætten. Jeg vil her bare liste opp navnene på Ole Jonsen Lindeliens 15 barn, hvorav de fem første er fra hans ekteskap med Berit Levordsdatter Putten:

1. Ingeborg Olsdatter Lindelien, født 1841, ble 1866 gift med Ole Pedersen Brenden fra Hedalen, født 1838. Utvandret til Amerika 1866.
2. John Olsen Lindelien (1844-1870). Til Amerika 1867. Døde ugift.
3. Levord Olsen Lindelien (1846-1924) utvandret til Amerika 1866.
4. Ole Olsen Lindelien (1848-1925). Utvandret til Amerika 1868. Gift der i 1878 med Gjertrud Paulsen Hindal. De skrev seg for Linn. Fikk 7 barn.
5. Brynjul Olsen Lindelien, født 12. mars 1851. Samme dag døde hans mor Berit Levordsdatter i barselseng. Brynjul utvandret til Amerika og ble gift med Christine Danielsson. Og fra Ole Jonsens 2. ekteskap:
6. Ingeborg Olsdatter Lindelien, født 1852. Gift i Amerika med Ole Wold fra Fagernes.
7. Sigrid Olsdatter Lindelien, født 1854. Gift i Amerika 1877 med Fredrik Olsen fra Nord-Aurdal.
8. Ole Olsen Lindelien den yngre, født 1855. Døde ugift i Amerika 1882.
9. Marit Olsdatter Lindelien (1857-1924) gift i Amerika 1894 med Ole Olsen fra Gudbrandsdalen.
10. Guri Olsdatter Lindelien, født 1859. Gift i Amerika med Anton Olsen Skovbråten.
11. Tonetta Olsdatter Lindelien, født 1862. Død ugift i Nord Dakota 1882.
12. Anders Olsen Lindelien (1864-1900). Gift i Amerika med Thea Christine Evens.
13. Torkild Olsen Lindelien, født 1866.
14. Syver Olsen Lindelien, født 1867.
15. John Olsen ble født i USA 1872. Han ble gift med Agnes Lindqvist.

Etter at Ole Jonsen Lindelien hadde utvandret til Amerika med hele sin barneflokk i 1869, kom det en ny eier til Lindelien:

Gudbrand Andersen Holte (1838-1918) var født på nordre Holte. Hans foreldre var Anders Brynjulfsen Lia, «Lia-gutten» (1795-1853) og hustru Anne Hansdatter Øen (1806-1881). De ble eiere av nordre Holte i 1848 etter å ha bodd der siden 1838.

Gudbrand Andersen Holte, som i 1869 kjøpte Lindelien av Ole Jonsen, var gift to ganger. Første gang giftet han seg i 1870 med **Inger Gudbrandsdatter Åvern** (1841-1895). Som enkemann giftet Gudbrand seg igjen i 1896 med **Gjertrud Olsdatter Norddalen**, født 1860.

Gudbrand Andersen Holte hadde sammen med sin bror Anders eid Storrustemoen fra 1858 til 1860. Gudbrand var eier av Lindelien fra 1869 til 1898, da han overdro gården til sønnen Anders. Omkring 1890 utskilte eller solgte han plassen Øvre Uhlen til sin svoger Ole Gudbrandsen Åvern.

Gudbrand Andersen fikk ett barn i sitt ekteskap med Inger Åvern, det var sønnen **Anders Gudbrandsen Holte** (1870-1905). Se neste side om ham.

I sitt ekteskap med Gjertrud Olsdatter Norddalen fikk Gudbrand Andersen Holte ingen barn, men fra et tidligere forhold hadde Gjertrud en datter, Gunhild Marie Martinsdatter, født 1883.

Gunhild Marie ble 1905 gift i Hønefoss kirke med Erik Nilsen Heggerudstad. Disse bodde i Skogstad, som Gudbrand Andersen hadde bygget opp etter at han overdro Lindelien til sønnen Anders i 1898.

Anders Gudbrandsen Holte (1870-1905) ble 1898 gift med **Olea Kristoffersdatter s. Storruste**, født 1879. Anders var eier av Lindelien fra 1898 til 1904, da han ikke kunne drive gården lenger. Han utvandret til Amerika med sin hustru og deres barn i 1905, der han døde like etter ankomsten. To av deres tre barn ble voksne i USA. Olea ble som enke gift igjen i Amerika med Ole Olsen Kornbråten (u/Ospholt), født 1871. De fikk 8 barn, hvorav syv vokste opp.

Eier av Lindelien fra 1904 var søskenbarnet til Anders Gudbrandsen Holte:

Anders Brynjulfsen Holte (1869-1917), gift 1905 med **Pauline Møller** (1878-1962). Hun var fra Eiker. Anders var eier av Lindelien, 307/1, fra 1905 til han døde i 1917. Deretter var enken Pauline Holte eier til 1951. Ved skjøte datert 2. juli 1951 overtok sønnen Ole Reidar Holte gården Lindelien. Anders Brynjulfsen Holte hadde meget gode evner som utøvende musiker og komponist, og «Besen», som han ble kalt, ble dypt savnet da han gikk bort bare 48 år gammel. Anders og Pauline hadde disse barna:

1. Kirsti Andersdatter Holte, født 1906, ble ¹⁹³⁴gift med Peter Wessel (³1908-~~1944~~). Ingen barn. (*Kirsti døde, og Peter W. ble gift påny*)
2. Brynjulf Andreas Andersen Holte (1908-1989) var jurist. Ugift.
3. Astrid Andersdatter Holte, født 1909, ble gift med Helik Frette. Ingen barn.
4. **Ole Reidar Andersen Holte** (1913-1990) ble neste eier, se nedenfor.
5. Gunvor Andersdatter Holte, født 1914, ble gift med Torolf Hellebostad. 3 barn.

Ole Reidar Andersen Holte (1913-1990) ble gift med **Karin Andreasdatter Aabel**, født 1921 og datter av Andreas Aabel og hustru Dagny Gulbrandsen. Ole Reidar ble eier av Lindelien etter sin mor i 1951. Barn:

1. **Anders Holte**, født 1952, ble 1983 gift med **Anne Lise Wensberg**, født 1953. Anders er eier av Lindelien, 309/1, i 1998. Han overtok en del av gården allerede i 1974. I tillegg eier Anders Holte også Bakke skog i Vidalen (308/2), samt Skarlia skog i Flå og Stuttfjellia skog i Sør-Aurdal. Anders og Anne Lise har to døtre:
  - a) Ane, født 1984, og
  - b) Helle, født 1986.
2. Dagny Holte, født 1955, var gift med Conny Johanson.

Opplysningene på denne siste siden er tatt fra «Norske Gårdsbruk 1990».

Andre kilder: Thorleif Solberg, Eyvind Fjeld-Halvorsen, Elling E. Elsrud, Per Goplerud, Sanford Fosholt, samt Jon Ola Gjermundsens «Gard og Bygd i Sør-Aurdal».

Rettelser til gårds og slektshistorien om Blakstvedt, Hringariki desember 1997.

Side 37, 3. linje ovenfra tilføyes etter: tvillingene Ole og Guri, født 1790:

Nub, døpt 12/1-1799 og mulig død 1843, ble 1832 gift med Marit Olsdatter Blakstvedteie (1813-1888), se u/Branes, og kanskje flere.

Side 39, nederst: Tilføy etter Ragna Blakstvedt, født 1912. Hun var ugift. Død 1990.
og Peder Strandstuen, født 1922. Død 1994.

Side 51 nesten øverst står det: ... etter sin mors onkel Iver Olsen Blakstvedt i 1887.

Det er feil. Rett til: ....etter sin mors onkel Ole Iversen Blakstvedt i 1987.

Side 53, fra 6. linje ovenfra skal stå: a) *Marit (1813-1888) ble 1832 gift med Nub Olsen, døpt 12/1-1799 og mulig død 1843. De bodde i Norddalen, Dølerud og Trettodden.*

På linje 9 skal stå *Marie*, ikke Maria.

ETTERKOMMERE AV HANS GRENADER SØKER OPPLYSNINGER.

Redaksjonen av "Hringariki" har mottatt brev fra Odd Guslund, Bye, 1912 Enebakk, hvor det bl.a. heter:

Min mormor, Emma Marie Hilleborg Hovind, f.Frog 11/2-1878 var datter til Karen Gabrielsdt Bønsnæs f.1854 og sersjant (furer) Johan M.Frog. Johan M.Frog var sønnesønn av "Hans Grenader". Mine spørsmål er: Hvem var denne Hans Grenader, hvilken militæravdeling tilhørte han, var han med i noen krig, hvem var han gift med, og opplysninger om barn og barnebarn. Hva står M for i navnet Johan M.Frog, og hvilken militæravdeling tilhørte han?

Våre undersøkelser har gitt følgende resultat:

Fra "Ringerikske Sleakter" av A.Lagesen, bd.I, s.43/44.

Gabriel Andersen Bønsnæs, f.1817, d.1866, husmann under Bønsnæs. Han var gift med Gunnor Hansdatter Svendsrud (1816-79) og hadde 9 barn, som alle nådde voksen alder..... 7.Karen, f.1854, gift med sersjant Johan M.Frog - en sønnesønn av "Hans Grenader". De bodde på Vik i Hole og hadde 8 barn, 3 sønner og 5 døtre, som alle lever. Karen døde i 1912.

Folketelling 1900 Hole.

G.nr.13, br.nr.5 Søringen. (Ved Vik i Hole).

Johan Madsen Frogh, furer og gårdbr. f.1852, Norderhov.

Karen G.Frogh, hans kone, f.1854.

Georg J.Frogh, fl. ug. møbelsnekker, f.1880, Norderhov.

Mads J.Frogh, sønn, ug. f.1886, Norderhov.

Helga J.Frogh, dt. ug. f.1890, Norderhov.

Karl J.Frogh, sønn, ug. f.1892, Norderhov.

Mathilde J.Frogh, dt. ug. f.1895, Norderhov.

Folketelling 1875 Norderhov.

Snadden under Søre Frok.

Mads Hansen, husf. tømmermann med jord, f.1816 Hole.

Mari Halvorsdt, hans kone, f.1830 Hemsedal.

Jørgine Kirstine Madsdt, datter, f.1869 Norderhov.

Marte Marie Madsdt, datter, f.1871 Norderhov.

Hans Madsen, Nystuen, husf.tømmerm.gårdbr. f.1836 Hole.

Maren Larsdt, kone, f.1843 Hole.

Johan Madsen Frogh, husf.inderst, sersjant, f.1852 Norderhov.

Karen Gabrielsdt, kone, f.1854 Hole.

Folketelling 1865 Norderhov.

Snadden under Søre Frok.

Mads Hansen, husf.tømmermann, enkemann, 50 år, f.i Hole.

Karl Madsen, sønn,ug. 19 år, f.Norderhov.

Johan Madsen, sønn,ug. 13 år, f.Norderhov.

Mari Halvorsdt, tj.pike, 36 år, f.i Gol.

Berte Marie Kristiansdt, hennes datter, 13 år, f.i Norderhov.

Karl Gulbrandsen, inderst, dagarb. 24 år, f.i Norderhov.

Berte Marie Madsdt, hans kone, 24 år, f.i Norderhov.

Kjørkebok Norderhov.

Dpt.10/10-1852: Johan.

Foreldre. Hmd Mads Hansen Frogseie og hustru Kirsti Olsdt.

Faddere: Karen Andersdt Frogseie.

Ingeborg Hansdt Prestegårdseie.

Andrine Andersdt Frogseie.

Nils Hansen Prestegårdseie.

Jens Nicolai Andersen Frogseie.

Kjørkebok Hole.

Viet 14.mai 1875: Ungk.sersjant, tømmerm. Johan Madsen Frog,

23 år, f.på Frok i Norderhov, far: Mads Hansen,

og pike Karen Gabrielsdt, 21 år, f.Bønsnes, far: Gabriel Andersen.

Forlovere: Peter Larsen Elvigen og Hans Madsen Snadden.

Kjørkebok Hole.

F.6/12, dpt.26/12-1816: Mads Hansen Moeseie.

Foreldre: Husf.Hans Hansen og Marie Borgersdt Moeseie.

Faddere: Ragnild Bønsnes (?)

Kirsti Jonsdt ibid.

Kari Julsdtt ibid.

Ole Julsen ibid.

Erik Gulbrandsen Prestegårdseie.

Kjørkebok Hole.

Viet 12/9-1836: Ungk.Mads Hansen Moeseie, 20 år, fødested Moe,
far: Hans Hansen Moeseie,
og pike Kiersti Olsdt Moeseie, 23 år, fødested Klype i Halling-
dal, far: Ole Larsen Klype eller Eidalseie.

I Kjørkebok for Hole er funnet følgende barn av Mads Hansen og
Kiersti Olsdatter:

Hans Madsen Øvre Moe, f.25/7, dpt 12/9-1836.

(Han var i 1900 landhandler på Snadden, gm Maren Larsdt).

Martin Olaus Madsen Øvre Moe, f.6/10, dpt 10/11-1839.

Edvard Madsen Moeseie, f.11/10, dpt 24/11-1844.

Maren Olia Madsdt Moe-eiet, f.10/11-1838, død før dåpens be-
kreftelse i kirken.

Berte Maria Madsdt Moe-eiet, f.16/3, dpt 29/5-1842.

(hun var enke på plassen Nylende, ved Helgelands i 1900.

Hun hadde vært gm Karl Gulbrandsen, og barna nevnt i 1900 var:

Petter f.1875, Mathilde f.1877, Karen f.1881 og Marta f.1883).*

Og som nevnt fra Norderhov: Johan Madsen, dpt 10/10-1852,

og Karl Madsen, f.28/5,dpt.8/8-1847.

Folketellig 1801 Hole.

Under Moe, nordre:

Hans Hansen, 43 år. Jordløs husmann, gevorben soldat.

Marte Jacobsdatter, 37 år, hans kone.

Mari Hansdt, datter 4 år.

Kjørkebok Hole.

Dpt.2.advent 1797. Hans Hansen Bjørnstadeies datter Mari.

Mor: Marte Jacobsdatter.

Faddere: Mari Madsdt Sørumeie.

Anne Bjørnstad.

Hans Jacobsen Bjerke.

Anders Alvsen Bjørnstad.

Per Andersen Bjørnstad.

Kjørkebok Hole.

Trol.31/10, cop.28/11-1795: Ungk.soldat Hans Hansen Helgeland
og pike Marte Jacobsdatter Bjerke.

*Dessuten Hans Johan, f.9/8,dpt.14/9-1879. Foreldre: Karl Gul-
brandsen og Berte Marie Madsdatter. Husm.Øvre Moe.

Kjørkebok Hole.

Viet 25/11-1815: Enkemann Hans Hansen Moeseiet

og pike Mari Borgersdatter Moe.

Forlovere: Christian Askim og Amund Kastet.

Kjørkebok Hole.

Død 1834: Hans Hansen Helgeland, 80 år, oppholdssted Moe,
uttjent soldat, husmann.

Dette var vår møysommelig utførte granskervei tilbake til
Hans Hansen Moeseie eller Hans Grenader. Det er mange Hans'er
og Mads'er i Hole på den tida, så det er lett å trå feil.
Verre blir det å gå enda lenger tilbake. Etter aldersangivelsene
i kjørkebok og folketelling, som ofte er unøyaktige, skulle
Hans Hansen være født 1754/1758. Det er to Hans Hansen født i
Hole i det aktuelle tidsrom:, som kan være aktuelle:

1. Dpt.10/11-1757: Hans Pedersen Hellandseie, hans sønn Hans.

Mor: Mari.

Faddere: Piter Hansens kone Kiersti.

Kari Klausdt Prestegårdseie.

Ingeborg Hansdt Stadum.

Halvor Andersen Prestegårdseie.

Peder Madsen Tompten.

2. Hans Amundsen Hellandseie, hans sønn Hans. Mor: Anne.

Blant fadderne: Ole Hansen Taje.

Denne Hans Hansen er døpt 20.søndag post trin.1759.

Hans Hansen nr.1 synes for oss mest sannsynlig.

Fortellingen om Hans Grenader er hentet fra Jørgen Moes
barneboksklassiker "I Brønden og i Tjærnet" fra 1851.

Jørgen Moe var født på Øvre Moe i Hole 22.april 1813. Boka
har fire kapitler, de to siste heter "Gamle Hans Grenader" og
"Allarm".

Vi gjengir her fra Tone Moe Solbergs avskrift i sin hoved-
oppgave 1986:

Gamle Hans Grenader

Viggo var blitt ti år gammel, og adskillig mer rolig. Hans store drøm var å nå høyt på den militære rangstige. Helst ville han bli general, men måtte nøye seg med å bli løytnant i første omgang. Det hadde han lært av Hans Grenader. Ikke mange på gården likte Hans Grenader. Han var mutt og bisk, og folk kalte ham for Hans Bandhund. Men Viggo og Hans kom godt overens, og de gikk mye i lag. Hans Grenader var stram og rank, når han gikk, gikk han alltid i marsjtakt, og øksa hadde han på skuldra i geværstilling. Hver gang hatten hans satt litt på snurr skjønte folk at han hadde tatt seg en tår over tørsten. Viggo fikk mange historier fortalt av Hans Grenader. Han fortalte ekstre villig når han var "litt på druen", særlig om "den tid han lå ute". Han fortalte om en tamburnisse som ble underoffiser. Håpet om å bli general steg i Viggo. Hans mente det ville være håp for ham, selv om nesa ennå ikke hadde den rette skabelonen. Viggo lærte å marsjere og eksersere av gamle Hans Grenader. Ofte så han seg i speilet i håp om at nesa hans ville krøke seg litt mer. (Viggo er en assosiasjon til Jørgen Moe selv).

Allarm

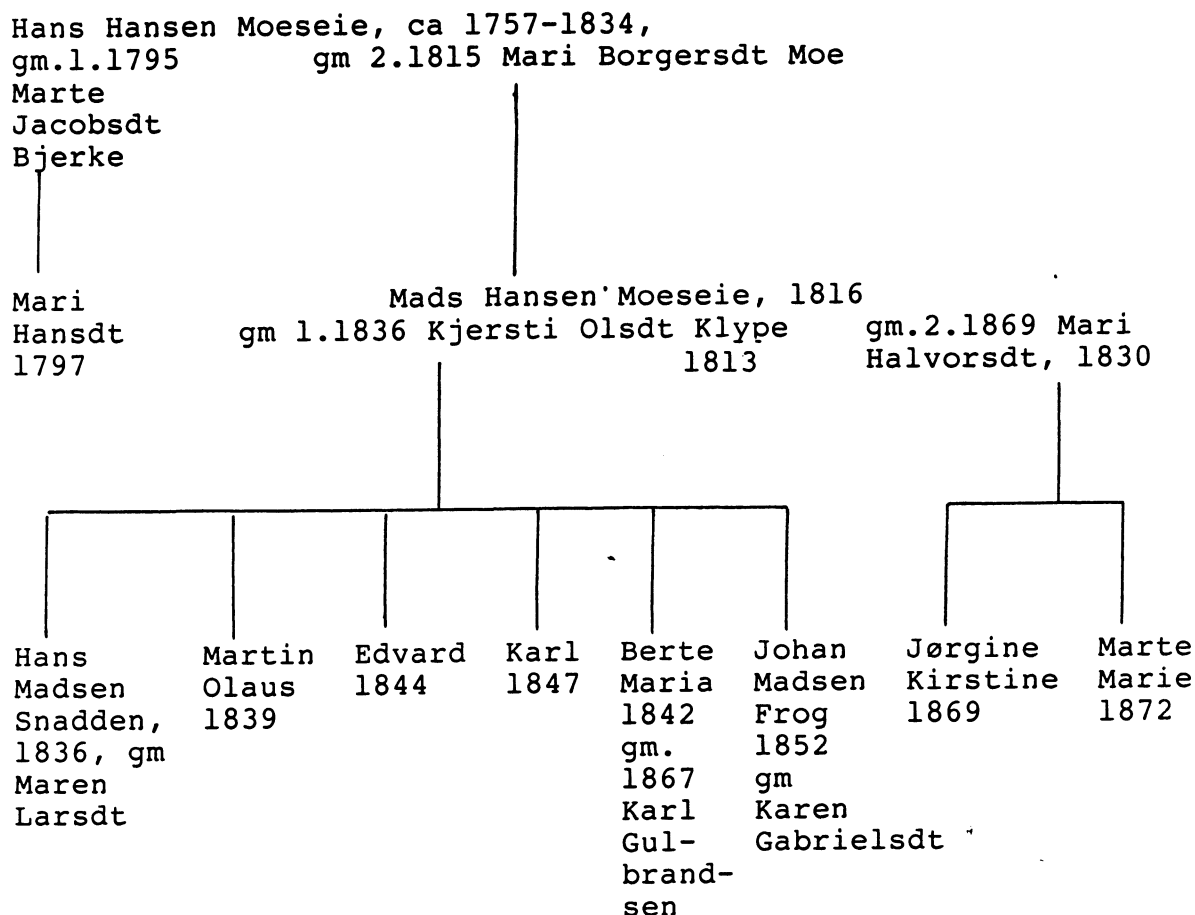
En dag fikk Viggo en liten jakthundvalp. Den kalte han for Allarm. De to ble uadskillelige venner, -var sammen dag som natt med unntak av når Viggo var på skolen. En dag skulle Hans Grenader og tjenestemennene kjøre tømmer i skogen. Viggo skulle få være med. Han tryglet og ba om å få ha med seg Allarm. Faren advarte sterkt. Det var nemlig flust med gråbein ute i skogen. Men Viggo hadde ikke hjerte til å la Allarm stå alene igjen på kjøkkenet å bjeffe og pipe. Dermed la de i vei. Etter de hadde gått en stund var Allarm plutselig vekk. Viggo hadde glemt ham. Inne i skogen et sted hørte han ynkelige klynk. Viggo grep nærmeste øks og løp det han kunne. Plutselig kom han over fire gråbeiner som stod over stakkars Allarm. Viggo klarte å jage dem unna og tilbake lå Allarm. Blodet rant og han klarte ikke å stå oppreist,

men han var ihvertfall i stand til å slikke Viggo på handa. Hunden slapp fra det med livet i behold.

Endelig ble isen på Svarttjern tjukk nok til å gå på skøyter på, og alle guttene i bygda samlet seg der. Allarm fulgte selvfølgelig velvillig etter Viggo. Før de dro lovte Viggo faren sin ikke å gå for langt ut. Der var det nemlig et ylhull. Viggo var skøytemesteren blant gutta på isen. Men nå var det kommet til en ny gutt, litt større enn de andre. Han ble kalt Per Friskfant. Det ble veldig kniving mellom Per og Viggo, men Viggo var allikevel overlegen på skøytene. Da trillet Per et eple utover mot ylhullet, og fortalte Viggo hvilken feiging han var hvis han ikke tørte å hente det. Noe slikt ville ikke Viggo ha på seg, og satte utover. Men før han visste ordet av det, var han gått gjennom isen. Per stakk da kjapt avgårde, og de andre gutta stod mer eller mindre lamslåtte tilbake. Da var det at Allarm reagerte. Han snappet til seg lua til Viggo, og ilte opp til Hans Grenader med den. Hans skjønste straks hva som var på ferde, og sørget for å få dratt Viggo opp av råken med et tau. Da Viggo hadde fått på seg Hans Grenader's tørre klær, undret Hans seg på hva det ville bli av ham: "Hjertelaget er der, og vannet ville ikke ha ham."

I denne stua på
Møgård ble Jørgen
Møe født.
Huset ble senere
flyttet til Odalen

Artikkelen er utarbeidet og ført i pennen av Thorleif Solberg.
Redaksjonen er takknemlig for eventuelle anmerkninger eller
rettelser.

Opplysninger fra Terje Østro om Kjersti Olsdt Klypes herkomst i
Nes i Hallingdal:

Lars Persen gm Sigrid Olsdt   Elling Olsen Rolvshus gm Kjersti
Knutsdt

Ole Larsen Klype, Eidalseie gm Margit Ellingsdt
1777-1825   1774-

Kjersti Olsdt Klype
f .19/9-1813

THORLEIF SOLBERG:

LITT OM HOLESLEKTER I ELDRE TID.

Den 11.oktober 1686 var det saketing på Gomnes tingstue i Hole. Tilstede var futen Henrik Pettersens fullmektige tjener Christian Tommesen, bygdelensmannen Johannes Svarstad og lagrettesmennene Hover Moe, Kristoffer Bili, Tolle Gjesvold, Rasmus Gomnes, Anders Rud og Elling Svarstad.

Jeg gjengir fra Tingbok nr.33 for Ringerike og Hallingdal i noe "normalisert" språkform:

Jon Rolvsson "Drolstem" (Drolsum) av Modum, efter en inn-given rigens citation, dat.11.juni 1686, innstevnet og fremstillet endel prov, nemlig Svein Fjeld, Sjur Gjesvold, Ola Berg, Gjurd Rud, Knut Halvorsson Leine, Ola Rudsødegard, Jon Jonsson "Haat" (Hodt), Erik Jonsson Askim og Knut Ullern, til å prove deres vitenskap om en rødningsskilling kalles Hage Pilterud på Modum, hvem det har hatt i hevd og eiendom.

Til samme prov å anføre hitstevnet Svein Kristoffersson Stenshorne av Eiker, så og Svein Tolleivsson "Sollens" (Sol-løs) ibid. og hans medarvinger, på hvis vegne ingen møtte, allikevel stevningen efter oppskriftens utvisning dem lov-lig ankyndiget.

De fornevnte innstevnte prov møtte samtlige tilstedede, og avla deres provning og tilstand som følger.

Knut Sørensson Ullern provet, at han minnes og noksom vitterlig, at det søskenlag som var Pål Søhols barn, de da åtte og hadde det fornevnte Hage Pilterud i deres være, såvel deres barn og barnebarn. Og ikke visste eller hørte at noen annen enten var eiendes eller tilholdt seg noe deruti, untagen samme ættlegg. Derefter forklarte han samme ættlegg var således:

Såsom Pål Søhols barn å ha vært.

1. Embret Pålsson, som siden bodde på Søhol efter sin far.
2. Jon Pålsson, som bodde på Nedre Hundstad.
3. Rangdi Pålsson, som bodde på Bjørnstad, og
4. Sigri Pålsson, som bodde på Leine.

1. Embret Pålssons barn var disse:
  - a. Hover Embretsson, som bodde på Øvre Hundstad.
  - b. Pål Embretsson, som bodde på Søre Gomnes.
  - c. Kristoffer Embretsson, som bodde på Nordre Gomnes.
  - d. Den fjerde Tore som druknet og var barnløs og ugift.
  - e. Rolv Embretsson, som bodde på Søhol.
  - f. Ingri Embretsdotter, som bodde på Vestre Stadum, og
  - g. Åse Embretsdotter, som bodde på Øvre Svarstad.
2. Den annen Pål Søhols sønn var Johan (Jon) Pålsson Hundstad.
Han hadde to barn, nemlig:
  - a. Jon Jonsson, som bodde på Nordby i Norderhov gjeld, og
  - b. Gjertrud Jonsdotter, som bodde på Skjervold ibid.

Derefter forklarte han om Pål Søhols datterbarn, såsom

4. Sigri Pålsdotter Leine, hennes barn som var:
  - a. Kari Ullern, som var Knut Ullerns mor, ved Fjeld.
  - b. Rønnau Bønsnes.
  - c. Gjertrud Leine, og en sønn,
  - d. Torgaut Svarstad.
3. Den annen søster Rangdi Pålsdotters datter var:
  - a. Ragnhild Stadum, og hun var Anders Stadums og Ola Byes mor.

- 1.e. Nok forklarte han at Rolv Embretsson Søhols barn var disse:
  1. Jon Rolvsson, som nu ilive, og
  2. Embret Rolvsson, som bor på Drolsum.
  3. Gudbrand Rolvsson, og
  4. Per Rolvsson, som nu alle ilive, så og
  5. Marte Borgen,
  6. Åse Løken,
  7. Gunild Horum, og
  8. Birgitte Rolvsdotter Melling.

(Jeg har brukt nummerering for å gjøre opplysningene mer oversiktlige).

Derefter ble Knut Ullern tilspurt om ham vitterlig, hvorledes Pilterud har vært skift eller bytt imellem fornevnte søskelag. Dertil svarte han at han aldri vet eller minnes, at det har vært skift eller bytt dem imellem. Men de har hatt og brukt det tilsammen med hinannen til seter og hugst. Fornevnte Knut Ullern sa seg så gammel, at være født førend Calmers krig, da den salige herre prins Christian ble hyldet i Oslo.

Ola Rudsødegard provet og tilsto, at han minnes det salig Bjørn Deli var i Pilterud med sitt fe, men om han brukte det stadig til seter, det visste han ikke.

Sjur Gjesvold provet like enstemmig som fornevnte Ola Rudsødegard, og enn dette videre, at alt så lenge han har vært her i bygden på en 35 års tid, har han ikke hørt eller visst annet, enn Pilterud tilhørte de Søhols folk og Deli-folket.

Ola Persson Berg sier seg ved 50 år gammel og født og oppvoksen her i bygden. Han provet og tilsto, at han ei heller annet hørt eller var vitterlig, enn at Pilterud tilhørte de Søhols og Deli-folk.

Knut Halvorsson Leine sier å ha vært her i bygden alt siden Hannibals krig. Han provet like enstemmig som fornevnte Ola Persson Berg.

Jon Jonsson Hodt provet, at for omkring tjuge år siden, var han på Stenshorne på Eiker. Og som Svein Stenshorne var da ikke hjemme, gikk Jon til ham i Hokksund, og spurte om han ville bygsle ham Pilterud. Dertil svarte han: "Jeg er ingen bygselmann dertil, men jeg har en lodt deruti. Vil du bygsle det, da skal du gå til Rolv Søhol og til Bjørn Deli, de er bygselmenn dertil".

Erik Jonsson Askim provet, at han var i Hokksund med fornevnte Jon Hodt samme tid, og hørte like samme ord og svar^{av} Svein Stenshorne, som Jon Hodt derom provet har.

På disse forskrevne provninger avla alle forinnførte prov deres bogered, sålede å være uti sannhet.

I samme tingbok kan vi i en rettergang på Bårdrud i Herred (Heradsbygda) i Norderhov 13.april 1686, hente nye viktige slektsopplysninger.

Villads Knutsson Trøgstad produserte uti rette en rigens citation dat.27.januar 1686, ved hvilken han lot hitcitere Karen Bårdrud med hennes lagverge, angående hennes påboende gård Bårdrud, samt åtte settinger i Nedre Veme, som hennes mann, salig Solve Bårdrud, for noen rum tid siden skal ha kjøpt og seg tilforhandlet av Trond Jonsson Stadum et consortes. Og siden hadde Solve igjen avstått godset til andre, uten lovlig bydelse til ham, som dertil odelsberettiget på sin hustru Eli Eriksdotters vegne. Villads formente det ham igjen efter lovlig vordering burde hjemfalle med forårsakende omkostning.

Item ble hertil stevnet Narve Veme, Helge Berg og Truls Slevika, med hvis adkomstbrever de kan ha til bemeldte gods. Villads Trøgstad la frem et odelsløsensbrev av Jon Tronsson Stadum på det fornevnte gods, dat.27.9br.1671.

Derefter fremkom Ola Hansson Averøya, som sa seg å være Reier Bønsnes'is dattersønn.

Så og Johannes Ve, som har fornevnte Ola Hanssons søster.

Item Hans Brønildsen (Brynildsson), som har Tron Stadums sønns, Embret Tronssons datter til ekte.

Hvilke gjorde deres innsigelse, at efterdi de er nest odelsbårne til dette forskrevne gods, da formente de seg nærmest berettiget til des innløsning efter loven.

Så langt tingboka.

SØHOL i Hole.

Garden var fullgard i 1624, skyld 65 lispund + 20 lispund for Søholødegarden. I 1616 var 50 lispund adelsgods. I 1624 eide Gudbrand Spone på Modum 10 lispund og Erik Larsson Grøtterud sammesteds 10 lispund.

Hoffue paa Søholff (Hover på Søhol) og Powell paa Feholff (Pål på Søhol) var oppsittere under gjengjerden i 1528. De kan med stor sannsynlighet ansees som stamfedre for dem som seinere satt på Søhol.

Pål Søhol

er oppsitter på Søhol, nevnt 1557/58 og 1560/61. Knut Ullern vitner som nevnt på tinget 11.okt.1686, hva han vet om Pål Søhols barn og barnebarn. Ifølge samme vitnemål hadde Pål 4 barn: Embret Pålsson Søhol, Jon Pålsson Nedre Hundstad, Sigri Pålsson Leine og Rangdi Pålsson Bjørnstad. (Se bl.a. under Østre Stadum).

Embret Pålsson Søhol

var med på hyldningen 14.okt.1610. Han har E.P. i seglet. Han nevnes første gang 1599/1600. Barn ifølge Knut Ullerns vitneprov:

1. Hover Embretsson Øvre Hundstad.
2. Pål Embretsson Søre Gomnes. Han har P.E. i seglet 1648.
3. Kristoffer Embretsson Nordre Gomnes.
4. Tore, druknet.
5. Rolv Embretsson Søhol.
6. Ingri Embretsdatter Vestre Stadum gm Tron Jonsson Vestre Stadum. (Se under Vestre Stadum).
7. Åse Embretsdatter Øvre Svarstad.

Rolv Embretsson Søhol

var vel gm ei Jonsdatter? (Se under Vestre Stadum)

Rolv er oppsitter på Søhol i 1624. R.E. i seglet 15/8-1648. Under manntallet 1664-66 sitter enka på Søhol. I samme manntallet regnes opp sønnene Jon Rolvsson 37 år, Per Rolvsson 20-22 år, Gudbrand Rolvsson 18-19 år, Ola Rolvsson 14-15 år.

Ola Rolvsson er ikke nevnt av Knut Ullern, (se under Østre Stadum), men han har dessuten med Embret Rolvsson Drolsum, Marte Borgen, Åse Løken, Gunhild Horum og Birgitte Melling. Om Embret på Drolsum se Modums historie bd.V s.295. Lagesen gir ingen opplysninger om disse folkene under Søhol.

VESTRE STADUM i Hole.

Garden var fullgard og skyldte 40 lispund i 1624, deri iberegnet 10 lispund for Haga på den andre siden av Tyrifjorden. Alt var fra gammelt Hamargods, nå i 1624 krongods.

Embret.

Kanskje er det Embret på Nordre Bønsnes, 1557/58, men jeg har idag ikke belegg for å påstå dette. Embret hadde ihvertfall tre barn:

1. Jon Embretsson Stadum.
2. Gudlaug Embretsdotter Trøgstad, gm Erik Gunnarsson Trøgstad i Norderhov, som det er skifte etter 4.mai 1641. Hun giftet seg igjen med Nils Trøgstad.
3. Åse Embretsdotter. Det er skifte etter henne 25.juni 1636. Gudlaug Trøgstad stevner 26.april 1653 Embret Leine, Tron Stadum, Reier Bønsnes's arvinger og Rolv Søhol for arv etter avgangne Åse Embretsdotter, som var hennes såvelsom deres fars søster. Da Rolv på Søhol heter Embretsson, er det vel mestt sannsynlig at han var gm ei søster av de tre førstnevnte. Prokurator Nils Sørensen la fram ei kontrakt mellom Nils Trøgstad på den ene side, og Embret Leine og hans brødre på den annen side, dat.14.des.1636, der Nils avstår sin del av arven til de andre. Gudlaug mente kontrakten var ugyldig, da Nils bare var en giftingsmann til godset.

1637/38 hadde Reier Bønsnes, Embret Leine og Tron Stadum bygslet bort kongens del av Helgerud sammen med sin egen part. For det måtte de bøte 20 riksdaler.

Jon Embretsson Stadum

er oppsitter på Vestre Stadum 1599, 1610, 1624. Som det går fram av den nevnte saken i 1653, er han bror av Åse Embretsdotter og Gudlaug Trøgstad. Jon Stadum eide i 1624 10 lispund i Bårdrud og 1/2 såld i Brørby på Jevnaker.

I 1617 er også nevnt en Bjørn Stadum. Jon hadde barna:

1. Embret Jonsson Leine, f.ca 1585/90. Oppsitter på Søre Leine av skyld 1 skippund 18 lispund, fra 1618 til 1664, da 80 år gammel. E.I. i seglet 15.aug.1648. Han stakk grannen med kniv 1628/29. I 1656 ble han innstevnt for 7 års skyldig landskyld.
2. Reier Jonsson Bønsnes. Oppsitter på Østre Bønsnes i 1628 og 1650. I 1664 er Gunhild oppsitter, hun er vel hans enke. De har sønnen Ola Reiersson 18 år i 1664, og ei datter gift med en Hans ifølge vitneprovot av Ola Hansson Averøya 13.april 1686. (Se bl.a.under Ve).
3. Tron Jonsson Stadum.

Tron Jonsson Stadum,

f.ca 1604, gm Ingri Embretsdotter Søhol. Knut Ullern vitnet som vi har hørt, at Ingri Embretsdotter bodde på Vestre Stadum. Og da Tron kaller sønnene sine Jon og Embret, må dette ekteskapet ansees som nærmest bevist. Det vitnes i 1673 at Jon Stadums (Jon var sønn av Tron) faderfader bodde på Vestre Stadum, og at Tron Stadum og Embret Leine var brødre. Tron var oppsitter på Vestre Stadum fra 1624/27. I 1664/66 er han 60-62 år gammel. Tron har T.I.S. i seglet 15.aug.1648. Han var bondelensmann i mange år. I 1652 proves det at han i lang tid hadde brukt Haga ødegard.

Tron Stadum, Embret Leine og Reier Bønsnes gir 10.des.1638 skjøte til Solve Olsson Bårdrud på 8 settinger i Nedre Veme. (T.b.35). Den 11.juni 1664 stevner Tron Stadum både Kristen Gomnes og Frantz Nilsens fullmektig, Jørgen Larsen, for 5 tylter tømmer de har tatt fra ham. Barn:

1. Jon Tronsson Stadum, 30 år i 1664. Han gir 27.nov.1671 transportbrev til Villads Trøgstad på 1 skippund i Bårdrud med bygsel og 8 settinger i Nedre Veme uten bygsel. (T.b.for 1685).
2. Embret Tronsson Stadum.

Embret Tronsson Stadum.

I 1662 er Embret Stadum og kone stevnet av futen for å ha fått barn for tidlig, og han måtte bøte 9 mark innen halv-månedsdag. Embret er ikke nevnt på Vestre Stadum i 1664/66.

I rettergangen på Bårdrud 13.april 1686 ble det som nevnt vitnet at Hans Brynildsson har Tron Stadums sønn, Embret Tronssons datter til ekte. Ifølge Lagesen bd.III under Helgerud heter Hans Brynildssons kone Marte Embretsdotter.

Ergo: Marte Embretsdotter Stadum gm Hans Brynildsson Helgerud. Marte Embretsdotter levde fra 1650 til 1728, det er skifte etter henne 16.des.1728. Hans Brynildsson var født omkring 1648 og levde til 1736. Han kjøpte Helgerud i Heradsbygda 1702. Han er vel den samme som den Hans Brynildsson som i tingbøkene nevnes flere ganger i Hole, en gang som Hans Brynildsson Moen. Det er skifte etter Hans Helgerud 13/10-1736.

Marte Embretsdotter og Hans Brynildsson hadde sønnen Tron Hansson Helgerud gm Guri Tostensdotter Veme.

De hadde igjen barna Hans Trondsson, Marte, Kirsti og Kari Tronsdøtre. Døtrene ble gift til henholdsvis Lerberg, Veholt og Breien, og har stor etterslekt. (Lagesen III, s.192).

BØNSNES i Hole, AVERØYA i Hole, seinere i Norderhov
og VE i Norderhov.

I vitneprovet 13.april 1686 het det at Ola Hansson Averøya er Reier Bønsnes's dattersønn, og Johannes Ve har Ole Hanssons søster til ekte.

Reier Jonsson Bønsnes

er oppsitter på Østre Bønsnes fra 1628. Kona het antakelig Gunhild, og to barn "kjennes":

1. NN Reiersdotter gm Hans.
2. Ola Reiersson, f.ca 1646.

NN Reiersdotter Bønsnes

gm Hans (Averøya). Barna blir:

1. Ola Hansson Averøya.
2. Marte Hansdotter gm Johannes Ve.
3. NN Hansdotter gm Johan Kjellsson.

Ola Hansson Averøya, 1660-1742,

er gm Marte kristoffersdotter Gomnes. (Lagesen I s.94).

Han eide 18 7/8 lispund i Nordre Gomnes.

Marte var datter av Kristoffer Bjørnsson Gomnes og Anne Gudbrandsdotter Hen. (T.b.1664,26/4).

Det er skifte etter Anne 14.april 1680, mellom hennes gjenlevende ektemann Kristoffer Bjørnsson og barna Gudbrand, Marte og Goro. Boet eide 1/2 skip pund med bygsel i Skattum i Gran, 1 fjerding uten bygsel i Kile og 5 settinger uten bygsel i Alme. Godset i Kile og i Alme var Annes odels gods.

Ola Averøya og Marte Kristoffersdotter hadde døtrene:

1. Anne Olsdotter gm Hågen Jørgensson Gomnes. 8 barn.
2. Mari Olsdotter, skifte 5/8-1761, gm Abraham Jensson Gomnes. 4 barn.

Stor etterslekt. (Se Lagesen I s.94 og flg.)

Vi vet at Ola Hanssons søster var gift til Ve i Norderhov.

Hun het:

Marte Hansdotter (Averøya),

gm.1. Johannes Olsson Ve,

gm.2. Gudbrand Mikkelsen Ve fra Oppen.

Det er skifte 25.nov.1705 etter salig Gudbrand Mikkelsen og den salige dannekvinne Marte Hansdotter Ve, imellom deres samtlige etterlatte barn, den salige kvinnes med hennes forrige mann, Johannes Olsson Ve avlet: Hans og Ola Johannessønner, samt Marte, Gunhild og Berte Johannesdøtre, item med hennes siste mann avlet: Johannes Gudbrandsson og Kari Gudbrandsdotter. Tilstede på skiftet var også barnas morbror Ola Hansson Averøya, Kristoffer Røyseng som er deres salige mors farbror, og Johan Kjellsson som har deres salige mors søster til ekte. Item Jørgen Hågensson Oppen, den salige manns stefar, samt Simen Mikkelsen. (Initialene i Kristoffer Røysengs segl i 1684 kan tydes til C.I. Da skulle den ovennevnte Hans (Averøya) kanskje hete Hans Jonsson).

Den 5.nov.1726 er det skifte etter det salige pikebarn Kari Gudbrandsdotter Ve, mellom hennes søsken: fullbroren Johannes

Gudbrandsson 25 år, halvbroren Hans Johannesson, halvbroren Ola Johannesson, begge myndige, halvsøsteren Marte Johannesdotter gm Abraham Ve, halvsøsteren Gunild Johannesdotter og halvsøsteren Berte Johannesdotter gm sersjant Nils Johansson.

Den 14.mai 1757 er det skifte etter Marte Johannesdotter Ve. Hun hadde først vært gm Simen Mikkellsson Ve fra Oppen, og så med Abraham Nilsson Ve. Hennes barn var:

1. Gudbrand Simensson Hønen.
  2. Johannes Simensson Ve.
  3. Marte Simensdotter gm Ola Kristoffersson Myre i Lier.
  4. Kari Simensdotter, f.ca 1714, begr.23/2-1754, g.24/2-1748 m. Jon Bårdsson Rognerud. (Barn: Marie dpt.4/5-1748, Marte dpt.13/9-1750, Karen dpt.23/2-1754, samme dag moren ble begravet). (Se Erling Bjørke om Rognerudetten i Ådalen).
  5. Annichen Simensdotter gm Per Andersson Lerfaldet.
  6. Simina Simensdotter gm Amun Knutsson Bråten.
- Og så i andre ekteskapet:
7. Maria Abrahamsdotter, skifte 13/11-1758, gm Kristoffer Helgesson Hallum. Deres barn ved skiftet: Helge 13 år, Abraham 10 år, Embret 3 år. (Jmf.Lagesen III s.432).

På skiftet etter Simen Mikkellsson Ve 25.mai 1720 oppgis alderen på barna hans: Gudbrand 12 år, Johannes 9 år, Marte 10 1/2 år, Kari 5 1/2 år, Annikken 2 år og Simina 5 uker.

Jeg refererer disse skiftene her, da det står lite eller ingenting om disse Ve-folkene i Ringerikske slekter av Lagesen.

ØSTRE STADUM i Hole.

Garden var fullgard i 1624 og skyldte 29 1/2 lispund.

Sjurd Andersson Stadum, gm Ragnhild. Hun var datter av Rangdi Pålsdotter Søhol, Bjørnstad. (jmf. Knut Ullerns vitneprov).

Sjurd Stadum er nevnt i 1612, i 1651 er han 80 år. Han har S.A. i seglet 1622. På skiftet etter Sjurd 20/12-1653 fikk sønnen Ola Bye løsøret. Den 22/11-1645 ble utstedt et pantebrev av Sjurd Andersson Stadum "Paa samme Ege" til Johan Snell. Vi vet om to sønner: Anders Sjurdsson Stadum og Ola Sjurdsson Bye.

Anders Sjurdsen Stadum

gm Ingri Gudbrandsdotter. Anders er født ca 1610, 50 år i 1664.

Han er oppsitter på Østre Stadum fra omkring 1648.

I Tingbok 12 refereres ei trette i 1673 om et skogstykke

kalt Yleholmen mellom Anders Østre Stadum og Jon Vestre Stadum.

Det vitnes da at Anders Stadums far var Sjurd på Østre Stadum.

Anders ble 21/1-1664 saksøkt av Ola Bye for fedrenearv.

Anders og Ingri hadde datteren:

Ragnhild Andersdotter Stadum,

gm Ola Rolvsson. (Se Lagesen I s.192). Denne Ola er kanskje

den samme som er nevnt i manntallet 1664-66 under Søhol, 14-

15 år gammel. Svakheten ved denne antakelsen er at han ikke

er nevnt i vitneprovet til Knut Ullern i 1686. Og det er flere

med navn Ola Rolvsson i aktuell alder i Hole i 1664-66.

Det er skifte etter Ragnhild Andersdotter Stadum 13/5-1721.

Den 11/12-1726 er det skifte etter Ola Rolvsson. her regnes barna opp:

1. Anders Olsson Stadum, 40 1/2 år.
2. Rolv Olsson Gornes 33 1/2 år. 4 barn. (Lagesen I s.103).
3. Kari Olsdotter 44 år, gm Lars Deli. 3 barn. (Lagesen I s.47).
4. Lisbet Olsdotter 41 1/2 år, gm Ola Tollevsson Gjesvold.
5. Anne Olsdotter 38 1/2 år, gm Per Persson.
6. Ingri Olsdotter, ugift.

Anders Olsson Stadum, 1686-1763,

gm Kari Jensdotter. (Lagesen I s.192).

Anders ble eier av hele garden i 1734. Barn:

1. Jens Andersson Stadum, 1722-1791, gm.1.Else Hansdotter. 8 barn.
2. Ragnhild Andersdotter gm Tomas Persson Ask. 8 barn. (Lagesen III s.5).
3. Lisbet Andersdotter gm Daniel Hamnor.

GJESVOLD i Hole.

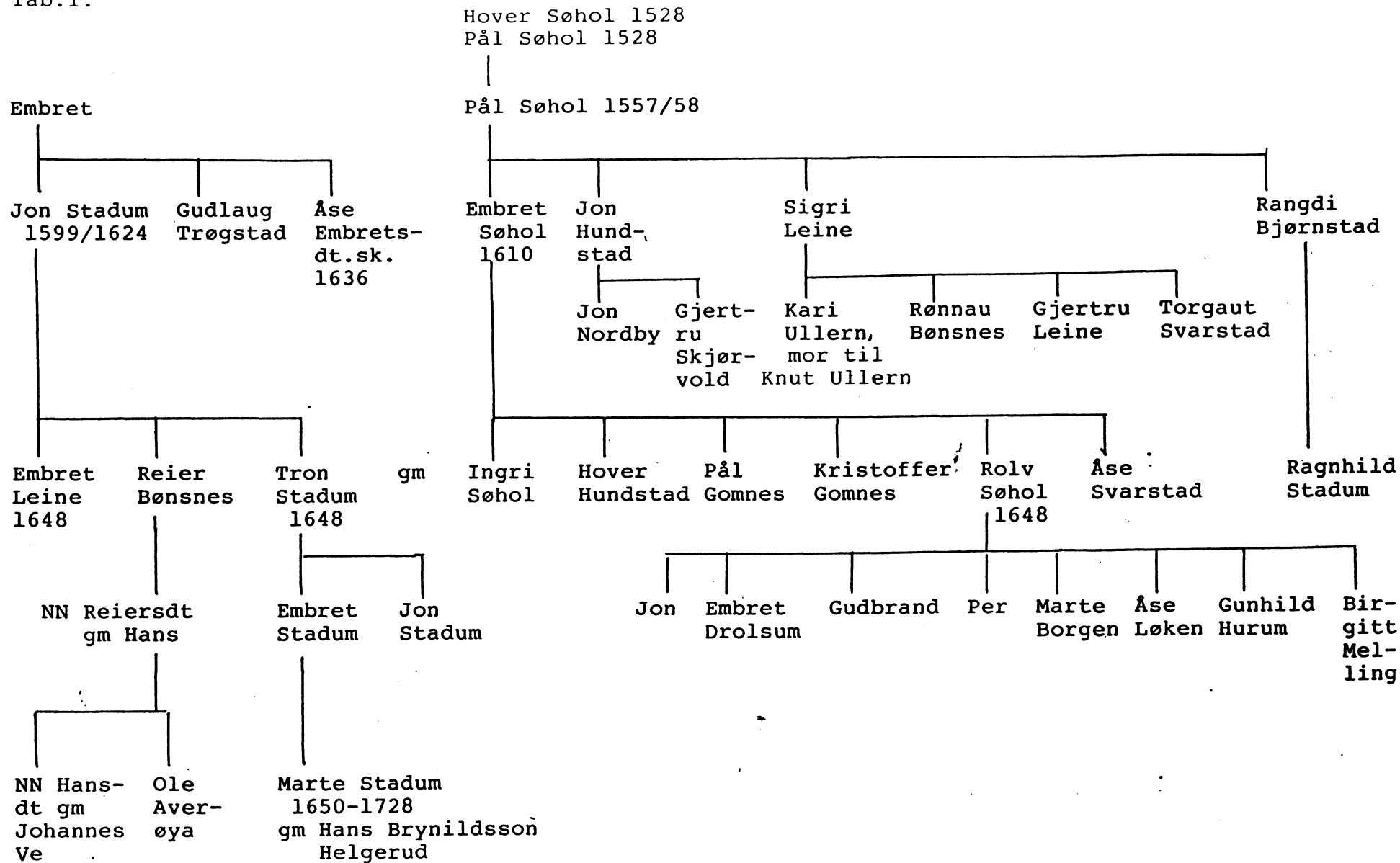
Lisbet Olsdotter Stadum, 1687-1746,

ble som omtalt gm Ola Tollevsson Gjesvold, søre, 1679-1747..

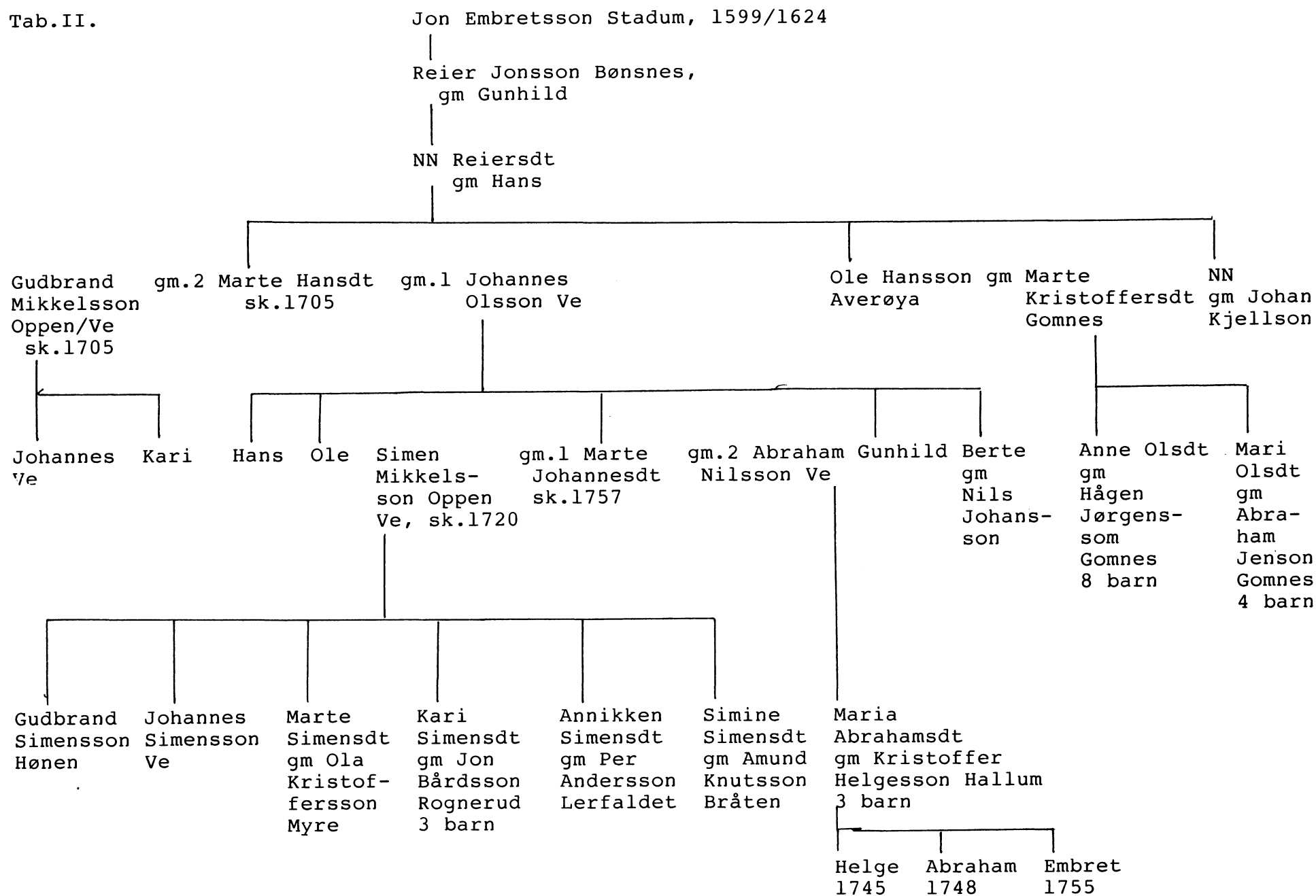
(Lagesen I s.91). Barn:

1. Anders Olsson Gjesvold gm Siri Nilsdotter Horum. 4 barn.
2. Mari Olsdotter gm Hans Fredriksson Fekjær. 2 barn.
3. Ragnhild Olsdotter gm Anders Midtskogen.

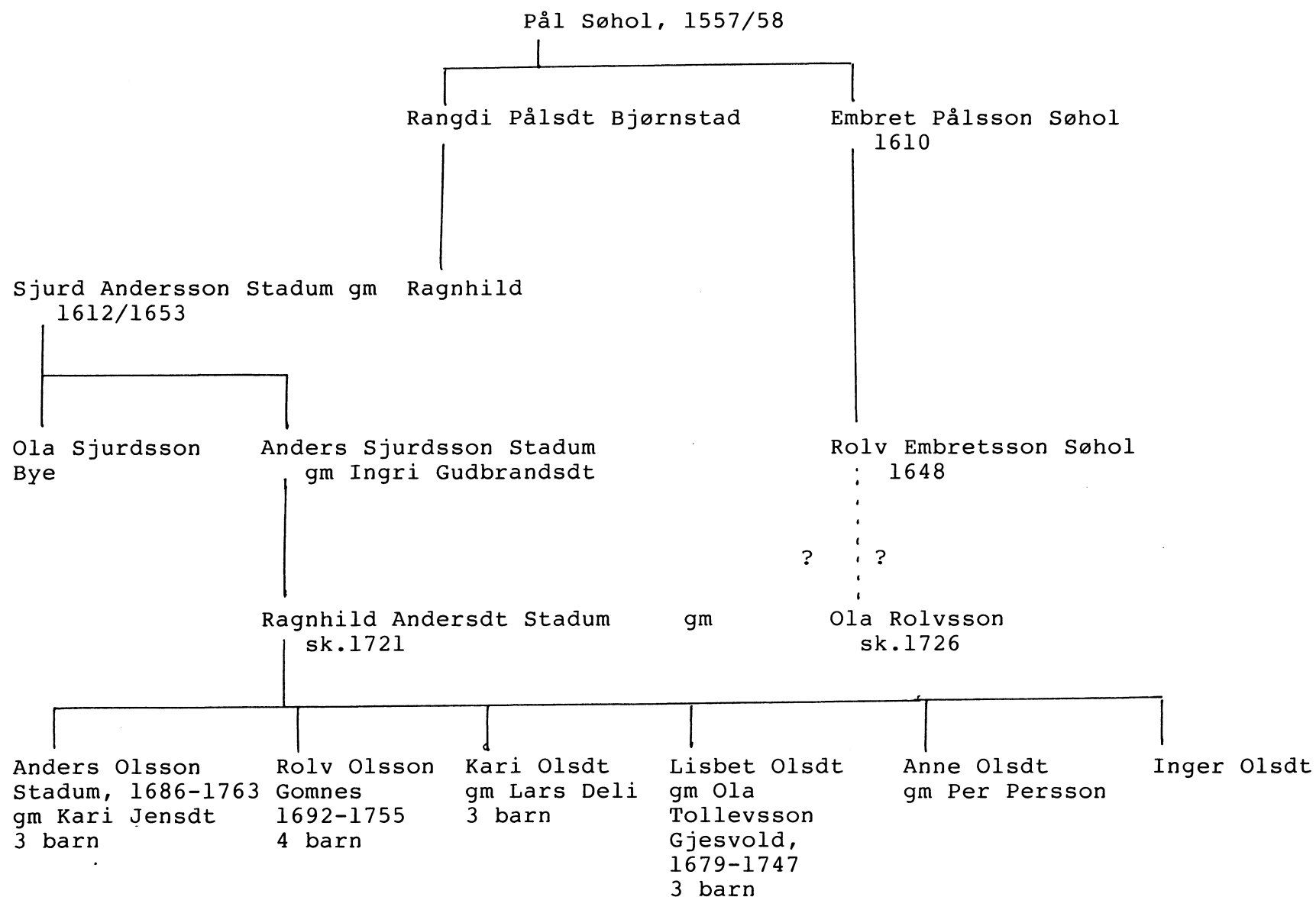
Tab.I.

Tab.II.

Tab.III.

NAVN
ENGELBRETT

SÆHOELL
GÅRDSNAVNISTED

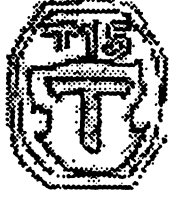
DATO
14/05/1610

NAVN
THRUND

STADIMB
GÅRDSNAVNISTED
STADUM
HOLE

DATO
15/08/1648

NAVN
ROLF

SØEHOELL
GÅRDSNAVNISTED
SØHOL
HOLE

DATO
15/08/1648

NAVN
ENGBRETT

LEHENE
GÅRDSNAVNISTED
LEINE
HOLE

DATO
15/08/1648

NAVN
POUELL

GUMBNES
GÅRDSNAVNISTED
GOMNES
HOLE

DATO
15/08/1648

NAVN
SIGWARDT

STADIM
GÅRDSNAVNISTED
STADUM
HOLE

DATO
14/01/1622

NAVN
SIFFUORD

STADIMB
GÅRDSNAVNISTED
STADUM
HOLE

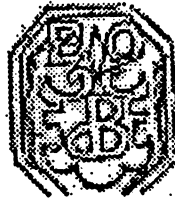
DATO
15/08/1648

NAVN
BIØRNN

DEELENN
GÅRDSNAVNISTED
DÆLI
HOLE

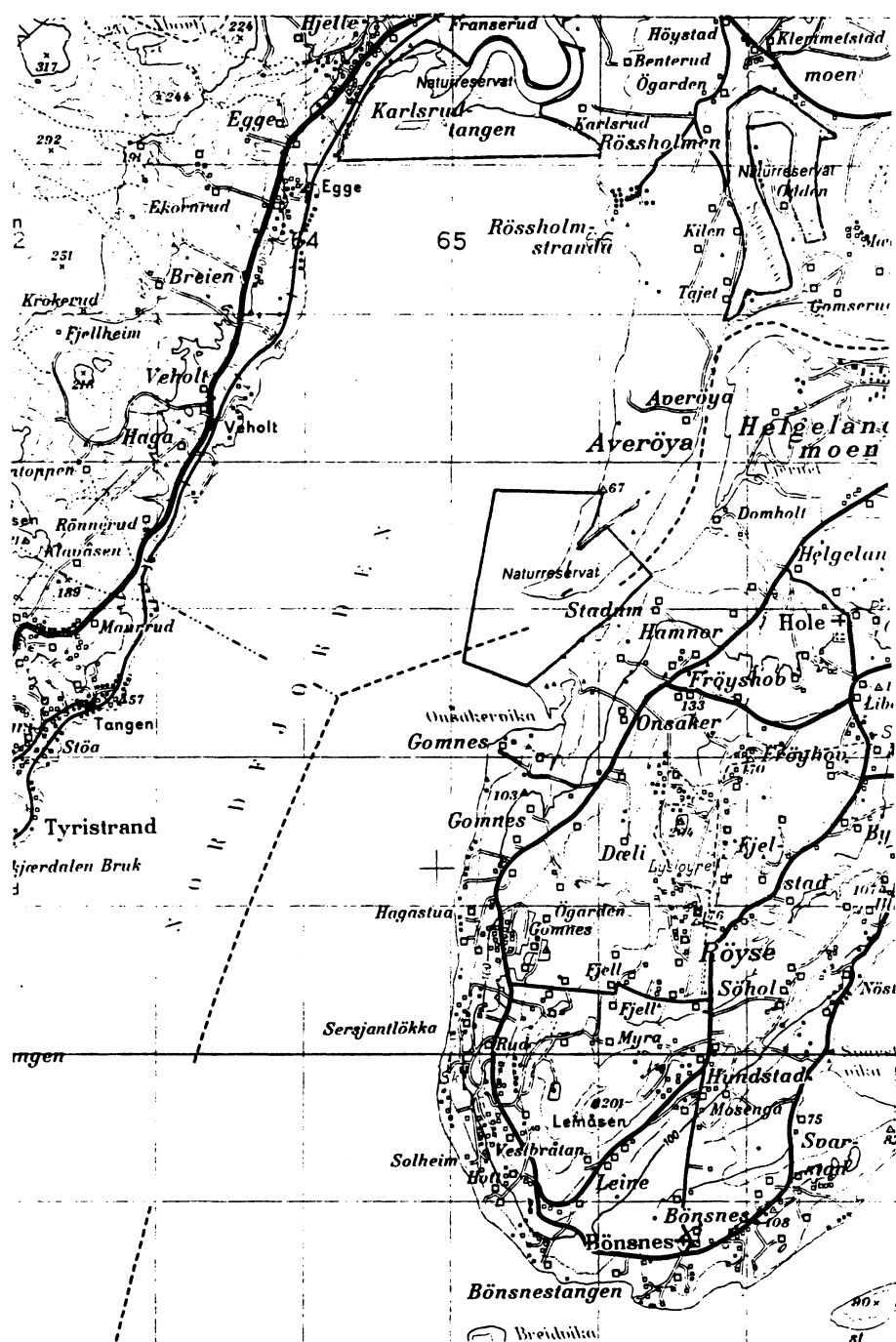
DATO
17/04/1651

Gjengitt fra samlingen
til Genealogisk data-
sentral, Ringerike.

Jeg har i denne artikkelen prøvd å gi et eksempel på hva de gamle tingbøkene kan gi i slektshistorisk sammenheng. Jeg har prøvd å knytte disse "Nye" opplysningene sammen med viten vi har fra før, bl.a. fra Lagesens Ringerikske Slekter. Men det er sikkert mange andre tråder tilbake enn de jeg her har trukket.

De kilder jeg har benyttet meg av er stort sett nevnt i teksten. Dessuten har jeg brukt Eyvind Fjeld Halvorsens oversikt over eiere og brukere av gardene på Ringerike, tatt fra gamle jordebøker, manntall m.m. Segl og bumerker har jeg velvilligst fått gjengi fra Genealogisk Datasentral, Ringerikes samlinger.

Thorleif Solberg:

Rettelse til min artikkel PRESTER I STAMTAVLA i Hringariki 1-1996.

Prestedatteren Else Pedersdatter Kolding var først gift med Hr. Johannes (Hans) Nilsen Carth i Nes i Hallingdal. død 1648. De hadde fire barn.

Deretter ble Else gift med hans etterfølger i kallet, Hr. Anders Andersen Holst, død 1666 etter 18 år som prest i Nes. ^{Tre} kjente barn.

I Aurdal i Valdres var Peder Hanssen Kolding prest på den tida. Han døde i 1647, 70 år gammel. Deretter kom hans sønn, Peder Pedersen Kolding (1612-1686). Begge var også proster.

Jeg har i artikkelen hevdet at Else var datter av den sistnevnte, Peder Pedersen Kolding. Et besøk på Statsarkivet i Kongsberg i november 1997 og en samtale der med slektsgranskeren Jens Petter Nielsen, fikk meg til å skifte oppfatning.

Jeg hadde støttet meg til tidligere litteratur, bl.a. O.K.Ødegaards "Valdrespresta" fra 1917. Her angis at Peder Pedersen Koldings yngste datter Christine ble gift med Johannes Cort, som var prest i Nes i Hallingdal.

Og Else kalles i enkelte kilder for Christine og Karen Else eller Else Kristine. Men hun het nok Else ifølge Sigurd Engelstad. Det het hun også i et manuskript skrevet av soknepresten i Nes, Christian Bloch i 1691, og gjengitt i "Journal over Ringerige og Hadelands Prousti" 1733, skrevet av soknepresten Andreas Boyesen. Her heter det: Han (Hr. Johannes Carth) fikk prostens datter i Aurdal, Hr. Peder Koldings datter Else til ekte.

Av det ovenstående går det fram at Else ikke kan være datter av Peder Pedersen Kolding. I så tilfelle kunne hun tidligst være født 1630, og kunne naturligvis ikke ha fått fire barn med Hr. Carth før han døde i 1648.

Løsningen må være at Else er datter av Peder Hanssen Kolding og søster til Peder Pedersen Kolding. Og Kirsten Pedersdatter Kolding, Peder Pedersens yngste datter, er hennes brordatter.

Anne Pedersdatter Kolding g.m. Anders (ikke Hans) Solhås

Svar til spørsmål om Jacob Skatvedt i Sigdal og hans slekt,
i Hringariki nr.2 1997.

Fra s.64 og utover foreligger noen betraktninger om Jacob Skatvedt i Sigdal og hans slekt, hvor forfatteren Ole Engbretsen Yttri støtter seg til Sigdal og Eggedal bygdebok. Her har også jeg lett meget og har som forslag på artikkelens side 68:

Elling Eivindsen Hovland, nevnt 1635, ukjent kone, kanskje fra Gulsvik. Egentlig et godt forslag. Men det står med klar tekst i nevnte bøker, at brordatter til Steingrim Tordsen (fra Frøvold) Hovland, Ingbjør Helgesdatter og mannen Elling Eivindsen tok over Hovland fra 1636. Med utgangspunkt i at brikkene så langt er velvalgte, kan en fin slektsrekke settes opp:

Eivind Kittilsen Busnes, f.ca 1450

Turid Eivindsdt Busnes gm Halvor
Stenersen Kravik

Steinar Halvorsen Kravik gm Ragnhild Toresdt

Ingebjør Steinarsdt Kravik gm Tord Nilsen Frøvold

Helge Tordsen Frøvold gm Kari

Ingebjør Helgesdt Frøvold gm Elling Eivindsen Hovland

Thorvald K.Lie.
Kirkevn.40,
0368 Oslo.

Ny slektsbok for Breienslekten fra Tyristrand

Av Sigrid Breien Furuseth

Breianslekten har i flere hundre år hatt tilhold på, og driver fortsatt Breien Gård ved Tyristrand. For omkring 45 år siden ble det skrevet en slektsbok som går langt tilbake i tiden. Den ga en fyldig beskrivelse av utviklingen av slekten, omgangskretsen som omfattet andre familier i området, og driften av gården. De gjenlevende av den siste generasjonen som er omtalt i boken er nå gamle mennesker, og en redaksjonskomite har sett det som en oppgave å hente inn opplysninger fra dem, oppsøke alle etterkommerne, og produsere en mest mulig fullstendig fortsettelse av slektshistorien. Det har lyktes komiteen å finne frem til så godt som alle nålevende medlemmer av slekten, og alle har selv skrevet sine biografier. Dessuten er det skrevet fortsettelse av biografiene til den yngste generasjonen fra den første boken. I tillegg til biografiene med fotografier, vil den nye boken ha et kapittel som knytter de to bøkene sammen, og som også tar for seg utviklingen på Breien Gård.

Siden Breianslekten har vært knyttet til Ringerike i så lang tid, vil den være knyttet til andre slekter i området både ved slektsbånd og gjennom naboskap og omgangskrets gjennom tidene. Derfor kan slektsboken kanskje ha interesse for noen av medlemmene i Ringerike Slegtshistorielag. Arbeidet er kommet så langt at boken antakelig blir trykket i løpet av høsten 1998. Boken blir på ca. 450 sider, innbundet med stive permer, men prisen er ennå ikke avgjort. Det vil ikke bli lagt inn noen fortjeneste. Eventuelle interesserte kan henvende seg til redaksjonskomiteen. De vil da få et konkret tilbud når boken er ferdig.

Adressen er: Breien Bok Sekretariatet
c/o Breien Eiendom AS
Strandveien 50
1324 Lysaker

ÅRSBERETNING

FOR

RINGERIKE SLEKTSHISTORIELAG.

Styret i Ringerike Slektshistorielag har i sesongen 1997/98 bestått av:

LEDER:	ELLEF ELLEFSEN.
NESTLEDER:	EIGIL ELSRUD.
KASSERER:	OLAUG SOLBERG.
SEKRETÆR:	KJELL HALLMANN.
STYREMEDLEM:	MARIT SJÅSTAD.
STYREMEDLEM:	RUDI LÖKEN.
1. VARAREPRESENTANT:	HÅKON PRESTMO.
2. VARAREPRESENTANT:	BERIT NYHAGEN.

VALGKOMITE:

LEDER:	THORLEIF SOLBERG.
MEDLEM:	MARGIT HUNGERHOLDT.
MEDLEM:	ASLAUG DRIVENES.

REPRESENTANTER TIL RINGERIKE HISTORIELAGS STYRE 1997/98:

REPRESENTANT:	ELLEF ELLEFSEN.
VARAREPRESENTANT:	EIGIL ELSRUD.

Det har i sesongen 1997/98 vært holdt 8-åttémøter for publikum og 3-tre-styremøter, foruten at styremedlemmene også har hatt telefonisk kontakt med hverandre.

Interessen for slektsgransking er fortsatt meget stor på Ringerike. Fremmötet på publikumsmötene våre har også denne sesongen vært god. Mötene våre holdes nå i Ringerike kommunes kulturhus, i Arnemannsvn. 3, (i "Öyabakken"), Hönefoss.

I den forløpne sesong er det blitt holdt følgende foredrag:

8. april 1997: Thorleif Solberg: "Veme, og slektene der".

9. september 1997: Else Marie Abelgaard: "Maleren Hans Kristian Narvesen Ödegaard," f. 1876 + 1943.
11. november 1997: Rudi Löken: "Slektsprogram for Windows".
9. desember 1997: Halvard Björkvik: "Norge i senmiddelalderen".
- Randi Björkvik: "Slektslinjer mellom Hadeland og Ringerike."
13. januar 1998: Frank Otterbech: "Övelse i lesing av gotisk skrift".

Forøvrig kan nevnes at arbeidet med medlemsavisen vår, Hringariki, går meget bra. Som vanlig kommer den ut med 2-to-nummer årlig, ett i mai/juni og ett i desember, med slektsstoff fra Ringerike. Vi får mange hyggelige tilbakemeldinger på Hringariki, noe som gjør at vi fortsetter med å satse på medlemsavisen vår. Etterspørslen er gledelig stor, så stor at vi må trykke opp igjen tidligere utgitte nummere. Siste nummer, nr. 2/97, ble utsendt som planlagt i desember 1997. Arbeidet med neste nummer, nr. 1/98, er allerede i gang. Eldre nummer av Hringariki kan fåes kjøpt hos sekretæren, for kr. 50,00 pr. stk. + porto ved forsendelse.

Arbeidet med utgivelse av Tingbøkene for Ringerike er også i god gjenge. Vi har hittil fått trykt og utgitt 5-fem- Tingbøker. Utgivelsene av Tingbøkene vil fortsette.

Vi minner om at de Tingbøkene vi har utgitt er:

Nr. I - 1652/53 - nr. II - 1658/60 -
nr. III - 1660/62 - nr. IV - 1662/63 - nr. V - 1664. Disse
Tingbøkene er også til salgs hos sekretæren, for kr. 100,00
pr. stk. + porto ved forsendelse.

Følgende Tingbøker er oversatt og utgitt av
Thorleif Solberg, for årene:

1683-1684-1685-1686-1687-1688-1689-1690-1691-
1692-1695-1696-1697-1698-1699.

Disse Tingbøkene kan man få kjøpt ved henvendelse
til Thorleif Solberg, Waagaard, 3500 Hønefoss, tlf. 321-31.130.

Interessen for data i slektsgranskingen er
fortsatt stor blant våre medlemmer, men dessverre måtte

Genealogisk Datasentral Ringerike, redusere aktiviteten da stat og kommune ikke lenger bevilger tilskudd til driften. Vi viser forøvrig til egen beretning fra Genealogisk Datasentral Ringerike. Publikum kan imidlertid henvende seg skriftlig med genealogiske spørsmål til datasentralen, og datasentralens styre vil forsøke å besvare spørsmål så langt man rekker. (Adresse: Genealogisk Datasentral Ringerike, postboks 312, 3501 Hønefoss. Fax nr. 321-22.039).

Vi har f.t. 6-seks-medlemmer i U.S.A. og 1-ett-medlem i Danmark.

Medlemstallet i laget vårt er stabilt - pr. 1.2.1998 var medlemstallet: 232 - en økning på 3-tre-medlemmer fra i fjor.

Hønefoss, 9. februar 1998.

for Ringerike Slektshistorielag
Kjell Hallmann
Kjell Hallmann
sekretær.

Genealogisk DataSentral, Ringerike

Orientering til slekts-interesserte m.fl. Status for Genealogisk DataSentral, Ringerike, pr 1/1 1998

GDSR har til oppgave å sysselsette arbeidsledige og å sikre viktige deler av vår felles kulturarv ved å overføre opplysninger fra offentlige kilder som kirkebøker, folketellinger, manntall, emigrantlister, militærruller, skifteprotokoller m.v. til en database for rask elektronisk behandling. Kildene blir da langt lettere tilgjengelige for alle slektsinteresserte, historikere, samfunnsvitere m.fl.

Personell. GDSR ble startet 15.12 1992, og har fra våren 1993 til mai 1997 sysselsatt arbeidsledige gjennom det såkalte KAJA-prosjektet (KAJA: Kompetanse, Arbeidstrening og Jobb-skaping for Arbeidsledige). I lengre perioder har arbeidsstokken knyttet til GDSR vært på ca 15 personer, men siden arbeidsledigheten i Norge etter hvert ble meget liten, fant myndighetene ut at "KAJA" burde avvikles, og fra og med mai måned i 1997 opphørte ordningen.

Fra sommeren 1997 har GDSR-sentralen blitt delvis betjent av Jonsrud, Løken og Otterbech. Vi har tatt oss av henvendelser (faktisk også fra store deler av verden) og gitt svar så langt vi har maktet.

Heretter må en antagelig basere mye av GDSR's virksomhet på frivillige, og på gratisarbeid. Derfor spør vi: Har du fritid å avse? Kan du tenke deg å hjelpe GDSR og dermed Ringerike med kulturarbeid? I tilfelle vil du ta del i en meget verdifull, interessant og givende aktivitet! **Du er hjertelig velkommen i datasentralen!** Og vi vil hjelpe deg til rette hos oss!!!

Heldigvis arbeider nå et par frivillige med å skrive av kirkebøker fra Hole. Dette er spesielt viktig på grunn av vårt samarbeide med historikeren Gudmund Bakke som nå arbeider med Holes Historie.

Materiell. Mye av vårt utstyr er gammelt, og for tiden arbeider vår data-kyndige, Rudi Løken, med å oppgradere 4 maskiner. * I 1997 fikk vi anledning til å anskaffe en såkalt leser av film og mikrokort. (Kirkebøker og andre gamle dokumenter er avfotografert på 35 mm film og kort.) Denne maskinen, som er en meget dyr affære, kan også gi papirkopier av film-tekstene. Den står nå til disposisjon for bibliotekene i Ringerike og Hole, men skal opereres av GDSR. * Sentralen har Fax og Internett, men foreløpig begrenses bruken.

Resultater. Det henvises til en oversikt som Rudi Løken utarbeider, over hva som nå er lagret i databasen, og hva som gjenstår – i første omgang.

Våre nærmeste oppgaver: Foruten transkriberingen av Holes kirkebøker, gjenstår enkelte mindre deler av de øvrige kirkebøkene fra Ringerike. Den neste store oppgaven er korrektur-lesningen av all informasjonen i databasen, en formidabel oppgave som krever mange månedsverk!!!

Arkiv. I samarbeid med Ringerike kommune arbeider GDSR med å bygge opp et omfattende lokalhistorisk arkiv med tilholdssted i Heradsbygda. Håkon Prestmo leder arkiveringsarbeidet. Foreløpig er en del protokoller og de gamle kommunearkivene for Ådal og Tyristrand sikret. Neste oppgave er å bevare boksamlingen og skriftlige etterlatenskaper fra den tidligere presteboligen på Hønefoss. De gamle kommunearkivene fra Norderhov og Hønefoss står så for tur, men da kreves mannskap! Foreningsarkiv, gårdsarkiv mv. bør også få plass i det brannsikre magasinet i Heradsbygda.

Fremtidsplaner. For å gjøre det enkelt for interesserte å hente opplysninger om sine aner på Ringerike – i videste forstand – ønsker GDSR å plassere en robust, rask og lettbetjent PC på Hønefoss bibliotek og en på Hole bibliotek. Begge maskiner vil inneholde de samme slekts-opplysninger, nemlig et realistisk utvalg fra GDSR's store database. På grunn av de betydelige data-mengdene, er det aktuelt å lagre dem på en CD-rom-plate. * Videre står registrering av enkelte folketellinger, manntall, militærruller og emigrantlister for tur.

6/1 1998 J. Otterbech

POSTADRESSE
Postboks 312, Sentrum
3501 HØNEFOSS

BESØKSADRESSE
Arneumannsveien 3
3500 HØNEFOSS

TELEFON
32 12 20 39

TELEFAX
32 12 20 39

Ringerike Slektshistorielag

ÅRSMÖTE avholdt tirsdag 10. februar 1998 kl. 1900, i Kulturhuset, Arnemannsvn. 3, Hønefoss, (på Datasentralens kontor).

TILSTEDE FRA STYRET VAR:

Ellef Ellefsen - Eigil Elsrud - Olaus Solberg -
Kjell Hallmann - Marit Sjøstad - Rudi Löken -
Håkon Prestmo - Berit Nyhagen.

FORFALL:

Thorleif Solberg, valgkomiteen.

17-sytt- personer var tilstede.

Lederen, Ellef Ellefsen, åpnet møtet og ønsket de fremmøtte velkommen.

Man gikk så over til dagsordenen, og lederen ga ordet til kassereren.

1. REGNSKAP.

Kassereren, Olaus Solberg, leste opp regnskapet. Regnskapet ble enstemmig godkjent.

2. ÅRSBERETNING.

Lederen ga så ordet til sekretæren, Kjell Hallmann, som leste opp årsberetningen.

Jens Jonsrud spurte om hva man ville gjøre med de resterende Tingbøkene - det er mange igjen av dem ennå. Lederen svarte at man fortsatt vil forsøke å få dem oversatt, trykt, og lagt ut til salg.

Rudi Löken spurte om man hadde søkt Ringerike kommune om tilskudd. Han mente man burde sende en søknad. Lederen svarte at vi ville forsøke å søke om tilskudd.

Årsberetningen ble deretter enstemmig godkjent.

3. VALG.

Da formannen i valgkomiteen, Thorleif Solberg, var syk, leste kassereren Olaus Solberg opp valgkomiteens forslag til valg. Lederen ledet valget.

Følgende var på valg:

Nestleder - styremedlem Marit Sjøstad - begge vararepresentanter.

Valgkomiteen foreslo gjenvalg på disse. Ingen andre kandidater ble foreslått. Samtlige som var på valg hadde sagt seg villig til å ta gjenvalg.

Valgt ble:

NESTLEDER:	Eigil Elsrud	enstemmig gjenvalgt.
STYREMEDLEM:	Marit Sjøstad	enstemmig gjenvalgt.
1. VARAREPRESENTANT:	Håkon Prestmo	enstemmig gjenvalgt.
2. VARAREPRESENTANT:	Berit Nyhagen	enstemmig gjenvalgt.

VALGKOMITEEN:

I valgkomiteen var styremedlemmene Aslaug Drivenes og Margit Hungerholdt på valg. Styret foreslo de to nevnte gjenvalgt, og de nevnte var villige til å ta gjenvalg. Ingen andre kandidater ble foreslått.

Aslaug Drivenes og Margit Hungerholdt ble deretter enstemmig gjenvalgt som styremedlemmer i valgkomiteen.

STYRET I RINGERIKE SLEKTSHISTORIELAG
FOR 1998/99 BESTÅR DA AV:

LEDER:	Ellef Ellefsen.
NESTLEDER:	Eigil Elsrud.
KASSERER:	Olaug Solberg.
SEKRETÆR:	Kjell Hallmann.
STYREMEDLEM:	Marit Sjøstad.
STYREMEDLEM:	Rudi Löken.
1. VARAREPRESENTANT:	Håkon Prestmo.
2. VARAREPRESENTANT:	Berit Nyhagen.

VALGKOMITEEN BESTÅR AV:

LEDER:	Thorleif Solberg.
STYREMEDLEM:	ASLAUG Drivenes.
STYREMEDLEM:	Margit Hungerholdt.

3.

EVENTUELT:

Det var intet til behandling under eventuelt.

Årsmötet ble avsluttet kl. 1940.

Man gikk så over til arbeidsmöte.

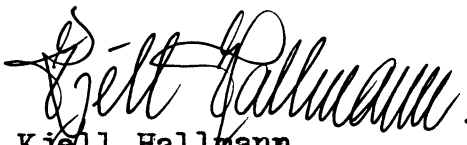
Lederen refererte et brev fra Juven Tours & Travel i U.S.A., om en tur fra Norge til U.S.A. i tiden 8-21. juli 1998.

For nærmere informasjon og påmelding kunne man henvende seg til Kaare Wensaas, 3580 Geilo. Lederen la frem fotokopier av innbydelsen.

Lederen ga opplysninger om at en ny slektsbok om slekten Breien i Norderhov vil bli utgitt om ikke så lenge. Nærmere opplysninger om denne slektsboken se annet sted i dette nummer.

Rudi Löken spurte om noen visste noe om en Nils Knudsen, f. 1833, og hans forfedre, fra Valdres, utvandret til U.S.A. (Nils Knudsen født 5. mai 1833).

Arbeidsmötet hevet kl. 2030.

Kjell Hallmann
sekretær.

TERMINLISTE
FOR
RINGERIKE SLEKTHISTORIELAG
1998/99.

TIRSDAG	8. SEPTEMBER 1998:	Foredrag. Bevertning.
TIRSDAG	6. OKTOBER 1998:	Arbeidsmöte (hvis ikke annet blir avertert).
TIRSDAG	10. NOVEMBER 1998:	Arbeidsmöte (hvis ikke annet blir avertert).
TIRSDAG	8. DESEMBER 1998:	Julemöte. Foredrag. Bevertning.
TIRSDAG	12. JANUAR 1999:	Övelse i gotisk skrift, ved Frank Otterbech.
TIRSDAG	9. FEBRUAR 1999:	<u>ÅRSMÖTE</u> , + eventuelt arbeidsmöte.
TIRSDAG	9. MARS 1999:	Arbeidsmöte (hvis ikke annet blir avertert).
TIRSDAG	13. APRIL 1999:	Foredrag v/Thorleif Solberg. Fellesmöte med Ringerike Historielag. Bevertning.
TIRSDAG	4. MAI 1999:	Arbeidsmöte(hvis ikke annet blir avertert). Sesongens siste möte.

Alle mötene begynner kl. 1900.

Mötene blir avertert i Ringerikes Blad.

STYRET I RINGERIKE SLEKTSHISTORIELAG 1998/99:

LEDER: Ellef Ellefsen, Heieren, 3500 Hønefoss.
Tlf. 321-10.319.

NESTLEDER: Eigil Elsrud, Odinsvei 12,
3500 Hønefoss.
Tlf. 321-10.071.

KASSERER: Olaug Solberg, Waagaard, 3500 Hønefoss.
Tlf. 321-31.130.

SEKRETÆR: Kjell Hallmann, Furulundvn. 7,
3500 Hønefoss.
Tlf. 321-23.226.

STYREMEDLEM: Marit Sjøstad, 3534 Sokna.
Tlf. 321-45.152.

STYREMEDLEM: Rudi Löken, Frøyasvei 9,
3500 Hønefoss.
Tlf. 321-10.325.

1. VARAREPRESENTANT: Håkon Prestmo, Arnegårdsbakken 20,
3500 Hønefoss.
Tlf. 321-23.944.

2. VARAREPRESENTANT: Berit Nyhagen, 3534 Sokna.
Tlf. 321-45.347.

**SLEKTS Historisk OG Historisk LITTERATUR TIL SALGS PÅ
FØLGENDE STEDER:**

RINGERIKES SPAREBANK, tlf. 321-22.166.

Hønefoss kommune:	Hønefoss, byens historie, trykt 1915	kr. 100,00.
A. Lagesen:	Ringerikske Slegter I, slegter fra Hole og Tyristrand	" 100,00
A. Lagesen:	Ringerikske Slegter II, slegter fra Haug, anneks til Norderhov	" 100,00
A. Lagesen:	Ringerikske Slegter III, slegter fra Norderhov hovedsogn	" 125,00
Peter Lyse:	Attved Tyrifjorden.	" 100,00
Ringerike		
Slektshistorielag:	Tingbok I for Ringerike 1652/53	" 100,00
Ringerike		
Slektshistorielag:	Tingbok II for Ringerike 1658/60	" 100,00
Ringerike		
Slektshistorielag:	Tingbok III for Ringerike 1660/62	" 100,00
Ringerike		
Slektshistorielag:	Tingbok IV for Ringerike 1662	" 100,00
Ringerike		
Slektshistorielag:	Tingbok V for Ringerike 1664	" 100,00
Jonas Ramus:	Ordsamling (fra 1698)	" 25,00

SPAREBANKEN NOR/HOLE SPAREBANK, tlf. 321-21222.

Jon Guldal:	Folkeminner fra Hole	kr. 100,00
Margit Björg Harrson:	Skolehistorie fra Hole til 1940	" 100,00
Hole Bygdebokkomite:	Hole i bilder 1850 - 1950	" 100,00
Peter Lyse:	Attved Tyrifjorden	" 100,00
A. Lagesen:	Ringerikske Slegter I, slegter fra Hole og Tyristrand	" 100,00
Jonas Ramus:	Ordsamling (fra 1698)	" 25,00

HRINGARIKI - MEDLEMSBLAD FOR RINGERIKE SLEKTS Historielag:

Eldre nummer av Hringariki fåes kjøpt for kr. 50,00
pr. stk. + porto ved forsendelse. Henvendelse til sekretæren.

TINGBÖKER FOR RINGERIKE:

Tingbøkene for Ringerike fåes kjøpt ved henvendelse til
de to ovennevnte banker. De fåes også kjøpt ved henvendelse til
sekretæren. Ved forsendelse kommer porto i tillegg.

THORLEIF SOLBERG har oversatt følgende tingbøker for Ringerike
for årene: 1683-1684-1685-1686-1687-1688-1689-1690-1691-1692-
1695-1696-1697-1698-1699. Disse tingbøkene kan man få kjøpt ved
henvendelse til Thorleif Solberg, Waagaard, 3500 Hønefoss,
tlf. 321-31.130.

